

NEGOCIS PROVATS EN COMBAT

Exportar la marca 'made in Israel' per a mantenir
l'ocupació i normalitzar la injustícia

Autoria: Alejandro Pozo Marín, Ainhoa Ruiz Benedicto

Publicat per:

Centre Delàs d'Estudis per la Pau

Bisbe Laguarda, 4
08001 Barcelona
T. 93 441 19 47
www.centredelas.org
info@centredelas.org

Autoria: Alejandro Pozo Marín, Ainhoa Ruiz Benedicto

Barcelona, juliol 2022

Disseny i maquetació: Esteva&Estêvão

Foto de portada: Israel Defense Forces; p. 5: Israel Defense Forces; p. 8: Arda Mevlutoglu/Twitter;
p. 11: Israel Defense Forces; p. 19: Rafael; p. 23: Victor Grigas; p. 34: Israel Defense Forces

ISBN: 978-84-09-40456-8

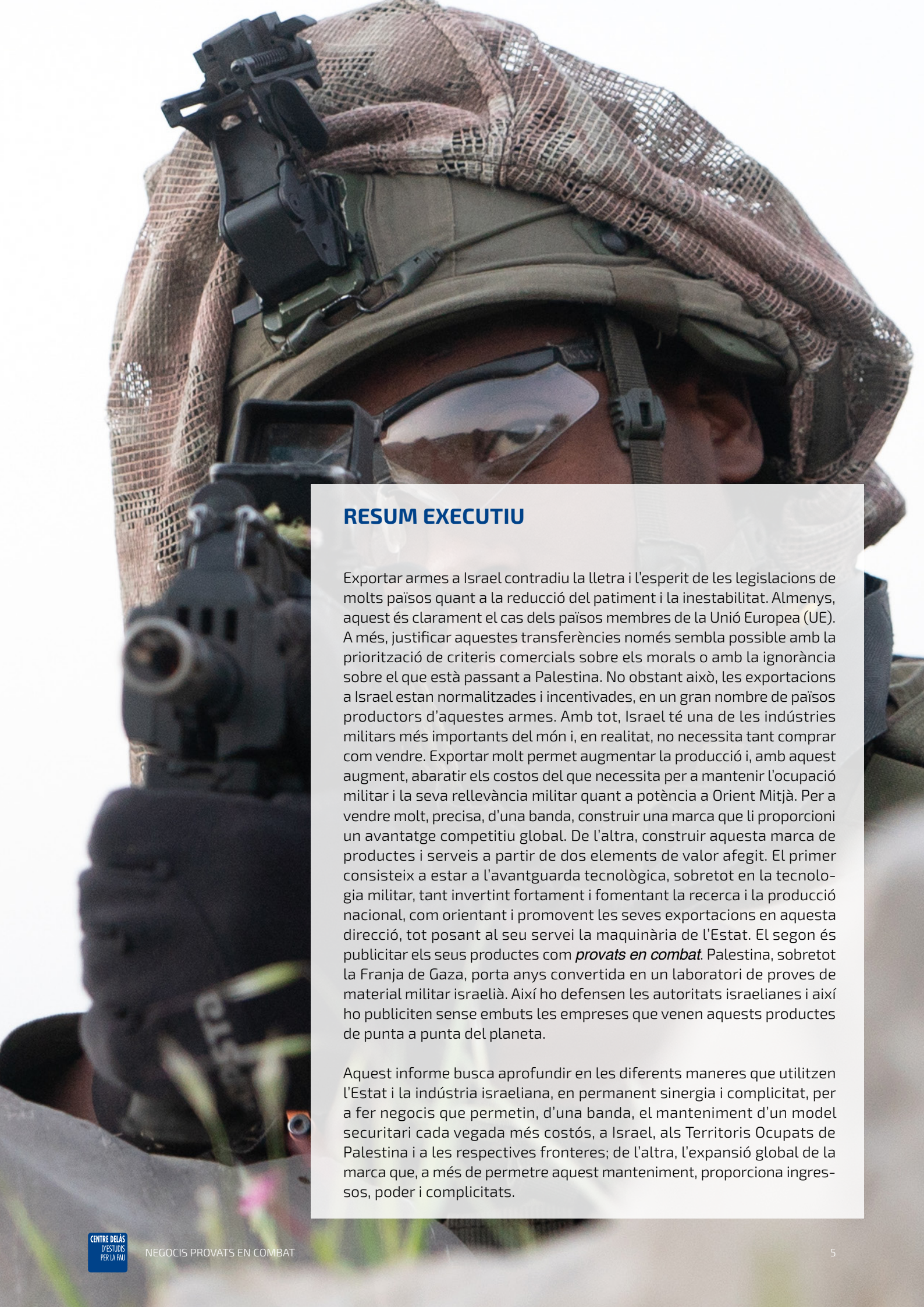

INDEX

Resum executiu	5
1. Introducció: comerciar amb la injustícia	9
2. Negocis amb les armes: el cas d'Espanya	11
2.1 Exportar a Israel, alimentar la maquinària	11
2.2 Importar des d'Israel, mantenir l'ocupació	16
3. Negocis amb la cooperació industrial: el cas d'Espanya	19
3.1 Filials: localitzar i nacionalitzar (però no a Israel)	19
3.2 Concursar sense competir (tant): subministrar als exèrcits	21
3.3 Col·laboració estratègica a llarg termini	22
3.4 Accedir a mercats internacionals	23
3.5 Espionatge	24
4. Negocis amb els murs: el cas global	25
4.1 Israel com a paradigma d'Estat emmurallat	25
4.2 La indústria del <i>Homeland Security</i> de fronteres a Israel	28
4.3 Influència i participació de la <i>Homeland Security</i> israeliana en la militarització de les fronteres mundials	34
5. Conclusions: injustícia provada i reproduïda	36
Bibliografia	38

INDEX DE TAULAS, GRÀFICS I IMATGES

Taula 1. Exportacions espanyoles a Israel entre 1998 i 2021	12
Taula 2. Incompliment dels criteris de la Posició Comuna 2008/944/PESC (i de la legislació espanyola)	14
Taula 3. Llicències denegades per Espanya a Israel	15
Taula 4. Rànquing de països segons els murs construïts a les seves fronteres en el período 1970-2020	24
Taula 5. Els murs d'Israel	25
Taula 6. Empreses de Homeland Security israelianes amb un paper en els sistemes utilitzats per al control de fronteres	27
Gràfic 1. Llicències d'exportacions concedides pels països de la Unió Europea (2020)	12
Gràfic 2. Exportacions espanyoles a Israel entre 2001 i 2021	13
Gràfic 3. Exportacions (a Israel) i importacions (des d'Israel) des de/cap a Espanya (anys 1995-2021)	16
Imatge 1. Portada antiga de la web de PAP Tecnos (filial de Rafael a Espanya)	19
Imatge 2. Clients de Guardian Spain Homeland Security	21

RESUM EXECUTIU

Exportar armes a Israel contradiu la lletra i l'esperit de les legislacions de molts països quant a la reducció del patiment i la inestabilitat. Almenys, aquest és clarament el cas dels països membres de la Unió Europea (UE). A més, justificar aquestes transferències només sembla possible amb la prioritització de criteris comercials sobre els morals o amb la ignorància sobre el que està passant a Palestina. No obstant això, les exportacions a Israel estan normalitzades i incentivades, en un gran nombre de països productors d'aquestes armes. Amb tot, Israel té una de les indústries militars més importants del món i, en realitat, no necessita tant comprar com vendre. Exportar molt permet augmentar la producció i, amb aquest augment, abaratir els costos del que necessita per a mantenir l'ocupació militar i la seva rellevància militar quant a potència a Orient Mitjà. Per a vendre molt, precisa, d'una banda, construir una marca que li proporcioni un avantatge competitiu global. De l'altra, construir aquesta marca de productes i serveis a partir de dos elements de valor afegit. El primer consisteix a estar a l'avantguarda tecnològica, sobretot en la tecnologia militar, tant invertint fortament i fomentant la recerca i la producció nacional, com orientant i promovent les seves exportacions en aquesta direcció, tot posant al seu servei la maquinària de l'Estat. El segon és publicitar els seus productes com *provats en combat*. Palestina, sobretot la Franja de Gaza, porta anys convertida en un laboratori de proves de material militar israelià. Així ho defensen les autoritats israelianes i així ho publiciten sense embuts les empreses que venen aquests productes de punta a punta del planeta.

Aquest informe busca aprofundir en les diferents maneres que utilitzen l'Estat i la indústria israeliana, en permanent sinergia i complicitat, per a fer negocis que permetin, d'una banda, el manteniment d'un model securitari cada vegada més costós, a Israel, als Territoris Ocupats de Palestina i a les respectives fronteres; de l'altra, l'expansió global de la marca que, a més de permetre aquest manteniment, proporciona ingressos, poder i complicitats.

L'informe consta de quatre parts. La segona i la tercera aborden els negocis en el comerç d'armes i la cooperació industrial, a través del cas espanyol. Aquesta aproximació proporciona el detall de les relacions armamentístiques entre Espanya i Israel, però també mostra com funcionen aquests negocis en general. Si bé no hi són totes les maneres que utilitza Israel –una de les majors exportadores d'armes i serveis militars del món–, es facilita una panoràmica extrapolable força representativa. La quarta part, en canvi, aborda globalment un dels aspectes més significatius del negoci securitari d'Israel: el control de fronteres. Israel és el paradigma d'Estat emmurallat: té sis murs i un total de sis fronteres, i no existeix cap altre país al món que se li acosti quant al simbolisme del formigó i del filferro de pues. També ha intentat fer negocis exportant aquest model de control, i certament, els èxits han estat tan grans com l'obscuritat de normalitzar i aprofitar-se d'una experiència que ha generat tant de patiment i injustícia.

Alguns dels missatges i conclusions més destacades d'aquest informe són els següents:

- La gravetat de les exportacions de material de defensa per part d'Estats de la UE (938.364.821 d'euros en autoritzacions en 2020) a Israel no ho és tant per quantitat, ja que Israel no necessita les armes europees amb el seu nivell de producció, ho és més perquè, d'una banda és una violació de les legislacions espanyola i europea i, per un altre, en el fons serveix per a establir un altre tipus de relacions comercials i industrials, i obre portes al fet que la indústria israeliana s'introdueixi en el la producció i ajudes europees a aquest tipus d'empreses.
- Les exportacions d'armes espanyoles i europees a Israel, violen els 8 Criteris de la Posició Comuna 2008/944/PESC, per la qual es defineixen les normes comunes que regeixen el control de les exportacions de tecnologia i equips militars.
- Malgrat les violacions trobades als criteris de la Posició Comuna per part d'Israel i del seu comportament i situació, no es té constància oficial de cap denegació d'autorització d'exportació de material de Defensa espanyol amb anterioritat a 2015. Des de llavors, les denegacions han estat poques, cinc llicències: en 2015, 2017 i 2019.
- A Espanya, com en altres països, els productes i la tecnologia avantguardistes són presentats com provats en combat. Els exemples inclouen míssils Spike de Rafael, drons de IAI i Elbit Systems, torretes de vehicle terrestre de Rafael, sistemes de morter d'Elbit Systems o munició de carros de combat d'Israel Military Industries Ltd. (IMI Systems).

Aquests fabricants es troben entre les signatures més lucrades per les ocupacions militars i les tensions a la regió, i tots aquests productes han estat publicitats com "provats en combat" a Gaza.

- Israel posseeix una de les indústries bèl·liques és més avançades i globals, per tant, exporta més que importa, els seus principals proveïdors són França, Alemanya i, principalment, els EUA.
- Les exportacions d'Israel i, per tant, la compra de material israelià per part d'altres països, arriba a ser fins i tot més greu que les exportacions d'armes a Tel Aviv. La compra de material militar a Israel enforteix el model militar i securitari del país i, cosa que és més important, contribueix a mantenir l'ocupació, que Israel fa econòmicament viable amb la venda dels seus productes militars "provats en combat".
- Aquesta viabilitat passa per abaratir el cost intern en fabricar en excés i exportar l'excedent (tres quartes parts de la seva producció). A tall d'exemple hipotètic, si produir un tanc costa deu milions d'euros, potser fabricar deu costaria 50 milions, reduint el cost per unitat a la meitat si Israel aconsegueix exportar els nou sobrants.
- Espanya utilitza els serveis d'espionatge i interceptió de comunicacions que proporcionen empreses d'Israel. Entre els clients, destaquen el Ministeri de Defensa, el CNI, el Cos Nacional de Policia, la Guàrdia Civil i diferents policies autonòmiques. Entre els productes oferts, destaquen el programa Pegasus de NSO Group Technologies o els serveis i aplicacions de Verint Systems.
- Israel és el paradigma d'Estat emmurallat mundial juntament amb el Marroc, totes les seves fronteres contenen murs i tanques en algun tram, aquests murs s'utilitzen per a consolidar l'ocupació territorial i l'expulsió. El que ha fet també créixer un variat i lucratiu mercat d'indústria israeliana, vinculada a la construcció de murs i tanques i altres sistemes de control i vigilància fronterers.
- El sistema de control i vigilància de la vida diària de la comunitat palestina a través de murs, tanques i sistemes de control del moviment, suposa una securització de tota una població, que és considerada i catalogada com "de risc" en tot el seu conjunt. Aquest discurs serveix per a justificar la construcció de murs i el desplegament de tota mena d'eines tecnològiques que produeixen una disrupció a la vida diària de la comunitat palestina en un sistema d'apartheid.

- De 500 empreses vinculades a la producció de tecnologies per al Homeland Security israelià, 173 d'elles, el 35%, es dedica a desenvolupar tecnologies, sistemes i serveis que serveixen per a reforçar les tanques i murs fronterers, així com altres sistemes de control i vigilància fronterera.
- El mercat global de seguretat de fronteres va a l'alça, i calcula que en 2025 abast un valor de més de 65.000 milions de dòlars. Entre les nou empreses més destacades del món en gestió fronterera es troba una israeliana: Elbit Systems Ltd.
- La indústria israeliana ha estat present en la construcció de murs fronterers i tecnologies de vigilància i control en fronteres de: els Estats Units, Kenya, el Marroc, Corea del Sud, Xipre, Colòmbia, l'Índia Grècia, Unió Europea (Frontex).
- La marca "provat en combat" o "provat en terreny" que Israel promociona, de productes testats en i sobre la població i els territoris ocupats palestins, s'ha convertit en un valor afegit en el mercat de la seguretat i la defensa internacional. Quan, precisament, l'existència d'aquesta marca, resulta la principal raó per a condemnar la col·laboració, producció, compra i ús d'aquest material.

NEXT
IS
NOW

SKYLINK HFX

Skylink 3

8

1. INTRODUCCIÓ: COMERCIAR AMB LA INJUSTÍCIA

Aquest informe analitza la marca *made in Israel*, la comercialització de productes provats en combat que perpetuen tant el manteniment econòmic de l'ocupació a Palestina com l'expansió del model securitari israelià basat en murs, tanques i tecnologies de control. La recerca segueix el treball d'altres dos informes elaborats al 2009 i 2014. El primer (Pozo Marín, 2009) va abordar sobretot les exportacions espanyoles de material de defensa a Israel, la seva rellevància, pertinència i adequació a la llei. El segon (Pozo, Simarro i Sabaté, 2014) va aprofundir en altres tipus de relacions comercials i de cooperació als sectors de la defensa i la seguretat, reconeixent la dificultat de realitzar un estudi exhaustiu sobre uns sectors caracteritzats pel dinamisme, la falta de transparència i el secretisme. En aquest nou informe, llançat al 2022, s'afegeix un important factor que està contribuint a globalitzar els productes "provats en combat" com a marca *made in Israel*, no només a través de l'exportació d'armes, sinó també de l'expansió d'un model securitari que vulnera els drets humans i que anteposa el negoci a la seguretat, la concòrdia i la justícia.

L'informe publicat el 2009, sobre exportacions d'armes espanyoles a Israel, partia de la hipòtesi que aquestes transferències representaven un escàndol que calia detallar. Una de les conclusions d'aquell estudi va ser que aquestes exportacions eren contràries a les legislacions espanyola i europea, a més de representar una pràctica no ètica. No obstant això, també es va arribar a la conclusió que les exportacions d'armes espanyoles a Israel no eren l'únic tipus de relacions qüestionables en els sectors de la seguretat i la Defensa, ni tan sols el més important. De fet, en termes de volum econòmic les exportacions espanyoles d'armes són un dels components menys significatius de les relacions entre Espanya i Israel, i també és aquest el cas de molts altres països.

L'informe de 2014 va ser anar més enllà de les exportacions i va abordar amb profunditat el gruix de les relacions entre Espanya i Israel en matèria militar, de seguretat i armamentística. Van ser deu tipus diferents de relacions: 1) la complicitat i la col·laboració política, tant bilateral entre països com a estructures supranacionals com la UE o l'OTAN; 2)

els acords oficials de seguretat i defensa entre Espanya o les seves regions i Israel com a Estat; 3) les exportacions de material espanyol de defensa, de doble ús i d'armes, municions i accessoris"² a Israel; 4) les importacions de material de defensa israelià a Espanya; 5) els contractes a Espanya per a signatures de Defensa israelians, sovint en consorci amb la indústria espanyola; 6) la implantació de la indústria israeliana de Defensa a territori espanyol i el seu ús com a base global; 7) els productes de seguretat israelianes comercialitzats a Espanya; 8) els serveis de seguretat *made in Israel* a Espanya; 9) la formació i transmissió del saber israelià en Seguretat i Defensa; i 10) les relacions en Recerca i desenvolupament (I+D) entre els dos països.

Aquest nou informe realitzat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau pretén actualitzar les estadístiques i les anàlisis relacionades amb l'etiqueta "provat en combat" marca pròpia d'Israel, que fa que els productes i la indústria israeliana, en moltes de les seves facetes de Homeland Security,³ sigui considerat un "valor afegit" entre indústria i governs de tot el món. Per a la realització d'aquesta recerca, s'han utilitzat les conclusions dels informes de 2009 i 2014 que ja van ser analitzats en profunditat al seu moment. Aquests aspectes comprenen el comerç d'armes (exportacions i importacions) i les relacions entre les indústries militars a Espanya i Israel. Aquest anàlisi resulta important per a comprendre més aspectes de com Israel evoluciona en la seva marca "provat en combat" fins i tot amb acords de cooperació i de formació de cossos militars, en aquest cas centrant-se

1. El material de doble ús és aquell que pot ser usat per a fins tant civils com militars, com per exemple substàncies químiques.
2. L'informe oficial d'exportació de material de Defensa i doble ús no proporciona dades correctes sobre "armes, municions i accessoris", amb resultats incompatibles amb els quals proporcionen les dades de duanes en la base de dades DataComex, a pesar que tant l'informe oficial com la base de dades depenen d'una mateixa font: la Secretaria d'Estat de Comerç. Per això, en aquest informe es consideren tant l'informe com la base de dades.
3. S'entén per Homeland Security (o les seves equivalents "Seguretat Nacional" o "Seguretat Integral") les pràctiques de reducció de la vulnerabilitat estatal enfront d'amenaques globals. Es trova a cavall entre les seguretats tradicionals a l'interior de les fronteres (ministeris de l'Interior, cossos policials) i fora d'elles (ministeris de Defensa, cossos militars). Aquest concepte va experimentar un boom després dels atemptats del 11-S als EUA, en concentrar-se en amenaces que són tant internes com externes, en particular el terrorisme.

en el cas espanyol com a exemple, encara que una part de l'anàlisi és extrapolable, amb els matisos que precisa cada cas, a molts altres països. Les relacions comercials i industrials entre Espanya i Israel en matèria armamentística són tractades als capítols segon i tercer. Per a les exportacions espanyoles o europees, s'utilitzen principalment fonts oficials, en el cas espanyol de la Secretaria d'Estat de Comerç, que proporciona estadístiques gràcies a la llei espanyola d'exportacions d'armes, en línia amb la Posició Comuna europea. Aquestes estadístiques oficials no estan disponibles en el cas de les importacions i, per tant, en aquest apartat s'utilitza sobretot informació provinent de plataformes i revistes de l'entorn militar. Davant unes mateixes informacions a diferents llocs, s'ha optat per la plataforma Infodefensa, per destacar entre la seva competència al sector de la temàtica.

Al quart capítol, s'introdueix un apartat nou que no es va treballar als informes de 2009 i 2014, que és el paper global d'Israel com a exemple d'Estat emmurallat en el disseny i producció de tecnologies per a la construcció de murs fronterers, i el seu potent entramat d'empreses de Homeland Security destinades a produir aquest tipus de tecnologies. El capítol aborda la influència i la cooperació d'Israel en la construcció de murs a altres fronteres del món. La informació no és fàcil de recaptar i es basa principalment en articles de premsa, anuncis governamentals o informació proporcionada per les pròpies empreses implicades. No obstant això, tenim la certesa que la indústria de fronteres israeliana és present de diferents maneres a més països dels aquí detectats. El capítol inclou un llistat de les nombroses empreses relacionades amb la tecnologia fronterera d'Israel, per a facilitar el treball d'altres investigadors i activistes i inspirar noves accions de denúncia.

L'objectiu de l'informe és donar a conèixer el funcionament i les múltiples branques d'aquesta marca "provada en combat", i entendre la gravetat de les seves implicacions ètiques a més de la seva capacitat d'expansió, amb l'exemple de l'Estat espanyol quant a les relacions comercials i industrials i amb l'abordatge global quant al control fronterer.

2. NEGOCIS AMB LES ARMES: EL CAS D'ESPANYA

2.1 EXPORTAR A ISRAEL, ALIMENTAR LA MAQUINÀRIA

Israel no és un destí prioritari d'armament espanyol. El 2020, per exemple, l'últim any amb estadístiques oficials disponibles de la UE, Espanya va autoritzar 69 llicències d'exportació a Israel de material de defensa (el 3,5% d'un total de 1.981) per un valor de 17.736.842 euros (el 0,066% d'un total de 26.551.885.601 euros en llicències aprovades aquest any a tothom). Quant a les exportacions realitzades, van estar valorades el 2020 en 477.288 euros, el 0,013% d'un total de 3.622.450.087 euros (Secretaria de Estado de Comercio, 2021). En aquest any, el valor de les llicències va ser més elevat de l'habitual i, el de les exportacions, més baix del que estem acostumats.

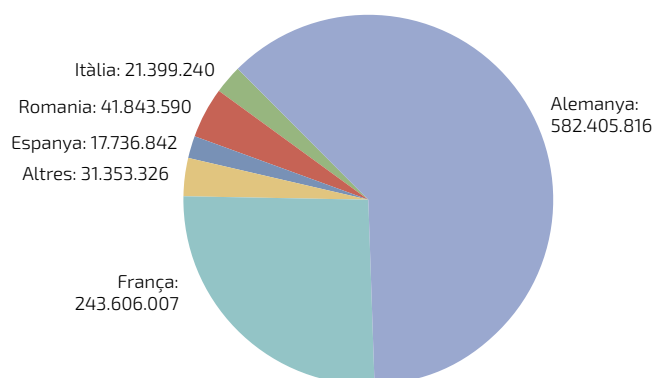
Israel tampoc es troba entre els principals destinataris d'armes europees, i són sobretot dos països els qui acaparen aquestes exportacions: Alemanya i França. El 2020 tots dos van representar el 88% del valor de les llicències atorgades a la UE (un total de 938.364.821 euros, noti's que el Regne Unit ja no figura a l'informe). No obstant això, de les 557 llicències concedides pels Estats membres, només 294 van correspondre a aquests dos països, o un 52,8%. Amb tot, només sis llicències van ser denegades, cap per

part d'Espanya. Aquestes sis denegacions van apellar als criteris 1 (en 3 ocasions), 2 (en 5), 3 (2), 4 (4) i 7 (1). Respectivament, aquests criteris fan referència al respecte als compromisos internacionals dels membres de la UE (criteri 1), el respecte dels drets humans al país de destinació final (el 2), a la seva situació interna (existència de tensions o conflictes armats) (3), el manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals (4) i el risc de desviament o reexportació en condicions no desitjades (7). Veure més a baix un anàlisi de com adequa Israel aquests criteris.

Segons la base de dades del COARM, entre 2013 i 2020 els Estats membres de la UE van autoritzar llicències d'exportació a Israel per un valor total de 5.381,13 milions d'euros, dels quals només 990,79 s'havien exportat en concloure 2020. El gruix de les exportacions, per tant, està per arribar.

L'elevada rellevància d'exportar material de defensa i de doble ús a Israel no es correspon amb el volum econòmic o el percentatge que aquestes transferències suposen respecte al total, sinó, com veurem, amb una altra mena de relacions comercials i industrials. No obstant això, no cal minimitzar aquí la gravetat que suposa exportar armes, més que probablement, violant les pròpies legislacions espanyola i europea. La taula 1 mostra el detall de les exportacions espanyoles a Israel entre 1998 i 2021 (valors en milers d'euros):

Gràfic 1. Llicències d'exportacions concedides pels països de la Unió Europea (2020)

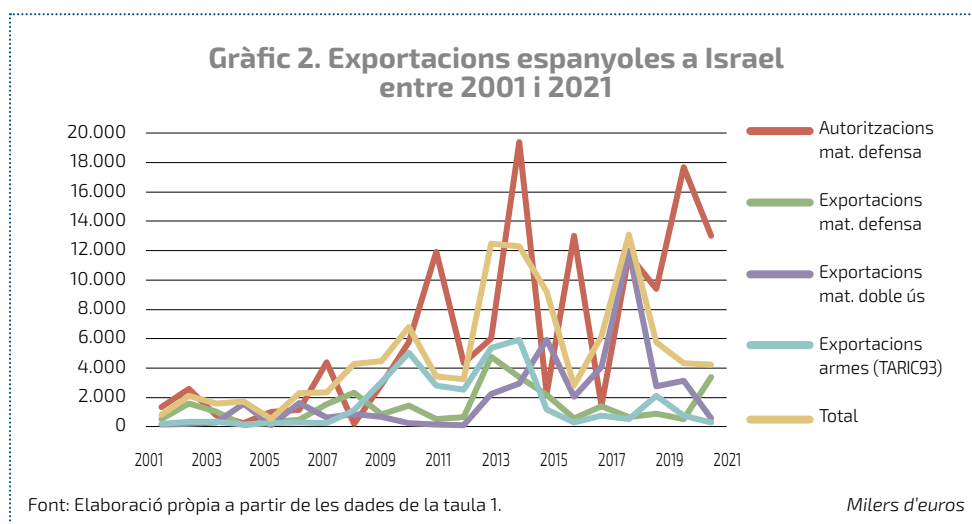
Font: Elaboració pròpia a partir de <https://webgate.ec.europa.eu/eeasqap/sense/app/75fd8e6e-68ac-42dd-a078-f616633118bb/sheet/fa51f148-1f04-4850-816a-01c0cfa5f16c/state/analysis>

Taula 1. Exportacions espanyoles a Israel entre 1998 i 2021

Milers d'euros

Any	Autoritzacions d'exportacions de material de defensa	Exportacions de material de defensa	Exportacions de material de doble ús	Exportacions d'armes (TARIC 93)	Total
1995		273,32		161,60	
1996		2.724,12		151,82	
1997		544,06		49,31	
1998	Sin datos	4.497,30	131,39	56,44	4.685,13
1999	Sin datos	1.533,71	128,03	223,15	1.884,89
2000	Sin datos	4.909,68	822,73	226,57	5.958,98
2001	1.314,19	487,97	99,20	165,99	753,16
2002	2.530,86	1.597,10	152,56	298,16	2.047,82
2003	734,48	1.005,80	244,29	289,34	1.539,43
2004	175,54	35,26	1.515,64	106,40	1.657,30
2005	953,12	273,73	41,32	173,64	488,69
2006	1.109,57	441,34	1.587,32	247,27	2.275,93
2007	4.365,31	1.515,93	576,81	214,27	2.307,01
2008	157,20	2.358,99	801,57	1.093,70	4.254,26
2009	2.805,95	790,64	622,28	3.062,65	4.475,57
2010	5.766,60	1.429,04	214,33	5.141,83	6.785,20
2011	11.955,20	472,55	99,17	2.822,39	3.394,11
2012	4.318,59	637,84	36,40	2.523,16	3.197,40
2013	5.968,28	4.884,47	2.205,28	5.460,55	12.550,30
2014	19.461,75	3.428,09	2.922,74	6.025,57	12.376,40
2015	2.225,36	2.187,27	5.934,42	1.144,64	9.266,33
2016	13.057,86	530,93	2.024,89	230,55	2.786,37
2017	1.408,00	1.386,56	4.093,92	703,67	6.184,15
2018	11.747,85	619,33	12.080,72	458,34	13.158,39
2019	9.375,75	856,63	2.751,83	2.126,61	5.735,07
2020	17.736,84	477,29	3.123,33	698,89	4.299,51
2021	13.010,80	3.452,97	545,73	235,71	
Total (2001-21)	130.179,10	28.869,73	41.673,75	33.223,33	103.766,81

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaría de Estado de Comercio, tanto en los informes anuales *Estadísticas Españolas de Exportación de Material de Defensa, de Otro Material y de Productos y Tecnologías de Doble Uso*, com en les estadístiques del comerç exterior espanyol consultades a la base de dades DataComex https://comercio.serviciosmin.gob.es/Datacomex/principal_comex_es.aspx

PER QUÈ NO COMPLEIXEN LES EXPORTACIONS A ISRAEL AMB LES LEGISLACIONS ESPANYOLA I EUROPEA?

Les exportacions d'armes i material de Defensa i doble ús suposen, a més d'una preocupació ètica, una violació d'aquestes legislacions. No obstant això, com ja assenyalam a un informe anterior (Pozo Marín, 2009), aquesta és una afirmació que seria difícil de sostenir per un jutge, per tres raons. En primer lloc, la confusió entre el text literal de la Llei i la seva obligatorietat, atès que, si bé la seva essència està teòricament encaminada a regular aquestes exportacions (amb un caràcter preventiu), el seu text, sobretot, recomana més que prohibeix. La segona raó és l'ús instrumental i interessat de conceptes com "drets humans", "terrorisme", "conflicte armat" o "dret internacional". No existeixen llistes oficials de països que permetin identificar-los en relació amb aquests conceptes, i la interpretació sobre la situació a cada lloc se subordina a interessos econòmic-comercials i particulars. Finalment, el tercer factor està relati-

onat en que les deliberacions que acompanyen les autoritzacions d'exportació estiguin recollides en les actes de la Junta Interministerial de Material de Defensa i Doble Ús (JIMDDU) i que aquestes siguin secretes. Aquest secretisme impedeix conèixer els diferents arguments utilitzats per a aprovar les llicències i la interpretació dels criteris en cada cas, i també impedeix, per tant, jutjar la decisió, com correspon a un Estat de dret que rendeix comptes. Una de les principals raons per a incorporar la Llei va ser la de sotmetre aquestes decisions al control parlamentari i, no obstant això, aquest continua sense poder exercir la seva labor en un sector governat per l'opacitat i el secret. Amb tot, les exportacions d'armes a Israel han estat objecte de preocupació al Congrés dels Diputats i a una part de l'opinió pública. No obstant això, les explicacions del Govern han estat mínimes i contràries a l'essència de la legislació espanyola, i s'han escudat en què Israel és una democràcia i que les exportacions espanyoles no han servit per a causar patiment (veure exemples en Pozo Marín, 2009).

Taula 2. Incompliment dels criteris de la Posició Comuna 2008/944/PESC (i de la legislació espanyola)

Llegenda

No violació del criteri	Criteri 8
Possible violació del criteri	Criteris 1 y 5
Violació del criteri	Criteri 7
Violació flagrant del criteri	Criteris 2, 3, 4 y 6

Criteri	Incompliment
Criteri 1. Respecte als compromisos internacionals dels membres de la UE	Israel no ha ratificat cap dels vuit acords esmentats en la redacció dels punts b), c) i d) d'aquest criteri: Convenció sobre Armes Tòxiques i Biològiques; Convenció sobre Armes Químiques; Tractat de No-Proliferació Nuclear; Convenció contra les mines antipersones. No forma part de l'Acord de Wassenaar, del Grup d' Austràlia, del Règim de Control de Tecnologia de Míssils ni del Grup de Proveïdors Nuclears.
Criteri 2. Respecte dels drets humans al país de destinació final	Israel ha estat objecte de condemna sistemàtica per part de la Comissió/Consell de Drets Humans de l'ONU, la Unió Europea o les organitzacions Amnistia Internacional o Human Rights Watch per la seva vulneració dels drets humans. Escala de Terror Polític: des de 1988 no ha baixat de "4" (excepte el 2019, amb 3), entre els nivells 4 i 5, en una escala entre 1 i 5 (màxim).
Criteri 3. Situació interna del país de destinació final (existència de tensions o conflictes armats)	Israel ha estat classificat amb freqüència com a situació de conflicte armat pels principals centres sobre conflictes (SIPRI, Universitat de Heidelberg, Universitat de Maryland i Escola de Cultura de Pau-UAB).
Criteri 4. Manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals	Conflictes armats regionals recents (p. ex. A Líban (2006) o Síria). Tensió permanent i amenaça mútua amb l'Iran. Possibilitat de conflicte armat regional. Incurcions militars israelianes a Síria. Ocupacions militars a Síria i Líban. Tensions latents amb Síria, Aràbia Saudita, Líban (Hezbollah), l'Iran, en particular després de les incurcions militars israelianes als territoris ocupats. Carrera d'armaments regional, incloent-hi armament de destrucció massiva.
Criteri 5. Seguretat nacional dels Estats membres i dels territoris sota la seva responsabilitat, i dels països amics i aliats	Alguns aliats dels Estats membres de la Unió Europea no tenen relacions diplomàtiques amb Israel i estan en tensió permanent amb Tel Aviv. El conflicte Israel-Palestina es troba al centre de masses de la polarització entre una part del món islàmic i una part d'Occident, fet instrumentalitzat per diferents organitzacions armades. Israel té un potencial desestabilitzador regional i, en última instància, global.
Criteri 6. Comportament del país comprador, especialment respecte al terrorisme i el Dret Internacional	Israel ha incomplert nombroses resolucions obligatòries de l'ONU, entre les quals destaquen les resolucions 242 (1967) i 338 (1973). Els EUA ha vetat un mínim de 42 resolucions que pretenien condemnar o criticar severament a Israel. Israel no ha ratificat cap dels tres instruments esmentats expressament: Convenció sobre Armes Tòxiques i Biològiques, Convenció sobre Armes Químiques i Tractat de No Proliferació Nuclear. Violacions severes i massives del Dret Internacional Humanitari (especialment a Líban el 2006 i, en diverses ocasions, a Gaza). L'establiment d'assentaments permanents a territoris ocupats viola diversos articles de la IV Convenció de Ginebra. El Mur de separació entre Israel i Cisjordània viola el Dret Internacional.
Criteri 7. Risc de desviament o reexportació en condicions no desitjades	Israel ha realitzat reexportacions a països en guerra o que violen sistemàticament els drets humans, i són ben conegudes les seves exportacions a règims molt qüestionats. Espanya exporta equips i components militars que poden ser reexportats després a Israel (sobretot des dels EUA). Bona part de les exportacions espanyoles a Israel són reexportades a tercers països.
Criteri 8. Compatibilitat de les exportacions d'armes amb la capacitat econòmica i tècnica del país receptor	Israel és un país enriquit, i té capacitat econòmica i tècnica militar. A pesar que la despesa militar israeliana és superior al de salut i educació, la despesa social és amb freqüència superior a l'espanyol. Encara que el pressupost social hauria d'augmentar, és possible que les exportacions d'armes a Israel no violin l'esperit del text d'aquest criteri.

Font: Elaboració pròpia a partir d'una adaptació de Pozo Marín, 2009: 43

DENEGACIÓ D'EXPORTACIONS

Espanya denega poques llicències. Per exemple, el 2021 no va denegar cap llicència d'exportació de material de Defensa a cap país, tampoc de material antidisturbis (*Secretaria de Estado de Comercio*, 2022). Amb tot, 2021 va destacar quant a aquesta absència de denegacions. Encara que escasses, solen denegar-se algunes llicències cada any. No obstant això, en el cas d'Israel, i malgrat la controvèrsia que suscita exportar armes a aquest país pel seu comportament i situació, no es té constància oficial de cap denegació d'autorització d'exportació de material de Defensa espanyol amb anterioritat a 2015. Des de llavors, s'han denegat cinc llicències: el 2015, 2017 i 2019. Quant al material de doble ús, es coneix la denegació de sis llicències a Israel.

La resta dels països de la UE tampoc es destaquen per denegar llicències a Israel. Entre 2013 i 2020, el conjunt dels seus membres va denegar 40 llicències (d'un total de 5.757 concedides en aquests vuit anys), apellant a gairebé tots els criteris (excepte el vuitè, que destaca en la taula 2 per ser l'únic que no es viola): criteris 1 (en 7 ocasions), 2 (16), 3 (10), 4 (15), 5 (1), 6 (3) i 7 (14). D'Israel preocupaven, sobretot, la seva situació de drets humans, la inestabilitat regional, el risc de desviament i la conflictivitat armada interna. D'aquestes 40 denegacions, 4 van ser espanyoles (la cinquena no va ser de material de Defensa, sinó

d'antidisturbis). Aquestes preocupacions han donat lloc a consultes entre països de la UE, però no amb Espanya. La Posició Comuna de la UE, i abans el Codi de Conducta que regulava les exportacions d'armes, proporciona un mecanisme de consultes. Quan un Estat membre rep una sol·licitud d'autorització per a exportar un material que és "essencialment idèntic" a un altre l'exportació del qual (al mateix país destinatari) va ser denegada per un altre Estat membre, ha de consultar a aquest Estat membre abans d'aprovar l'autorització. Aquestes consultes no són públiques. Segons va afirmar fa molts anys el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, Espanya consulta la base de dades de denegacions d'exportacions d'armes europees i, segons haurien declarat autoritats del Ministeri, no s'ha aprovat mai una sol·licitud d'exportació que fos "essencialment idèntica" a una altra prèviament denegada per un altre Estat membre (Bromley, 2008: 47). No obstant això, a la resolució d'informació número 001-049921 de 19 de novembre de 2020 a les preguntes d'una de les autores d'aquest informe, a l'empara de la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, a la pregunta següent: "Quantes consultes ha realitzat Espanya amb els països membres de la UE en relació a autoritzacions d'exportació i exportacions a Israel, i quantes respostes ha rebut?", en l'històric de relacions de tots dos països, la resposta del Govern va ser clara: "No s'han realitzat consultes específiques relacionades amb aquest país de destinació".

Taula 3. Llicències denegades per Espanya a Israel

Any	# llicències	Material	Motiu o criteri apellat a en la denegació
Material de Defensa			
2015	1	Material antidisturbis – cartutxos de bales de goma	"Possible ús en repressió interna"
	1	"Substància propulsor de coets"	Criteri 4 (manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals)
2017	2	"10 canons per a desenvolupament de rifles i 17 direccions de tir per a carro de combat", per valor conjunt de 1,9 milions d'euros	Criteri 4
2019	1	"2.000 grillons d'immobilització" (material antidisturbis), per valor de 17.000€, per a la policia israeliana	"Possible ús en la repressió interna", possible violació de drets humans (González, 2020a). Criteris 2 i 3 (situació quant a drets humans i conflictivitat armada)
Material de doble ús			
2019	1	550 unitats de mesura inercials per a vehicles no tripulats, valorades en 95.550 euros	Risc d'ús militar
2019	1	Equips informàtics de seguretat per 10 milions	Dubtes sobre l'usuari final
2020	4	"470 unitats de mesura inercials i 1 magnetòmetre per valor de 700.837 euros"	Denegades per desconèixer l'usuari final

Font: Elaboració pròpia, a partir dels informes de la *Secretaria de Estado de Comercio* (diversos anys)

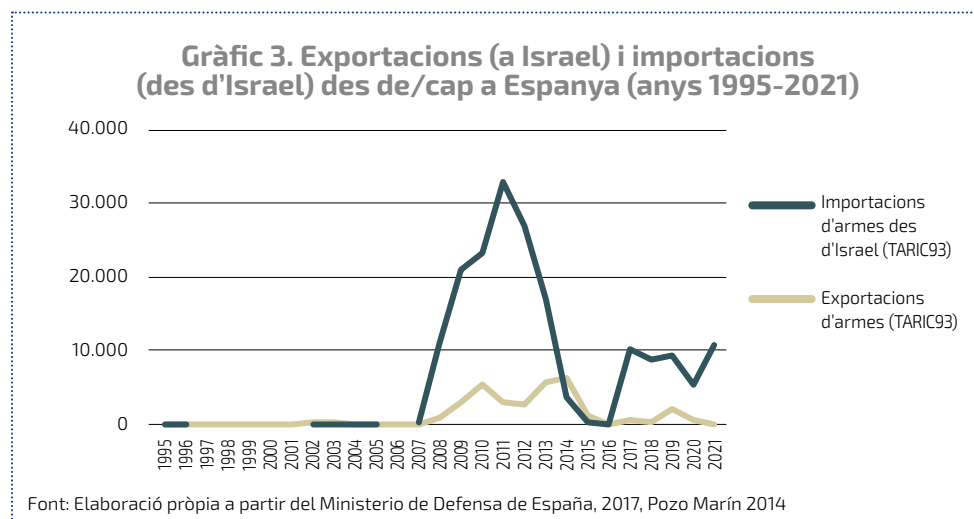
EXEMPLES D'EXPORTACIONS

- Alpha Unmanned Systems, una companyia espanyola situada a San Sebastián de los Reyes (Madrid), va vendre vuit helicòpters no tripulats Alpha 800 a la companyia militar israeliana Sky Sapience (Alpha Unmanned Systems, 2017). Aquesta companyia militar israeliana va ser identificada per la seva participació en operacions militars a la frontera amb la Franja de Gaza (Tarnopolsky, 2018). Alpha Unmanned Systems no és una companyia merament militar, i està especialitzada en vehicles aeris no tripulats. No obstant això, a la fira israeliana ISDEF (Israel Defense & HLS Expo) la van presentar com "Alpha Security and Defense" (ISDEF, 2019) i, de fet, els seus productes incorporen tecnologia sensible i les seves exportacions requereixen d'autorització per part de la JIMMDU.
- A l'agost de 2014 la JIMMDU va autoritzar l'exportació de dos helicòpters no tripulats model Sniper (franc tirador, en anglès) a un organisme públic adscrit al Ministeri d'Agricultura d'Israel, el denominat Agricultural Engineering The Volcani Center (Alpha Unmanned Systems, 2015). El Ministeri d'Agricultura israeliana s'havia compromès a no reexportar-lo, vendre-ho per a l'exportació o transferir-ho a un tercer país, però el Ministre d'Agricultura, Uri Ariel, el va regalar al Primer Ministre rus, Dmitry Medvedev, el novembre de 2016, sense haver sol·licitat cap permís a les autoritats espanyoles per a transferir aquesta tecnologia, i quan, a més, Rússia es trobava des de 2014 subjecta a sancions de la UE per la seva annexió de Crimea, unes sancions que incloïen el tipus de producte regalat (González, 2016; BBC, 2016). L'acte va motivar una queixa del govern espanyol, però és indicatiu de la facilitat amb què poden esdevenir aquests actes contraris a la llei d'exportacions d'armes. No es coneix cap conseqüència ni que l'helicòpter fos retornat.

2.2 IMPORTAR DES D'ISRAEL, MANTENIR L'OCUPACIÓ

A Espanya i a Europa existeix una legislació expressa sobre exportacions d'armes, que comporta la publicació oficial de les estadístiques relacionades amb aquestes transferències. No obstant això, no succeeix el mateix amb les importacions, que no compten amb una legislació similar. Com a conseqüència d'això, es produeixen discrepàncies en les dades que reporten diferents fonts. Per exemple, la base de dades de Comerç especifica que les importacions d'armes provinents d'Israel el 2017 van ser de 10,2 milions d'euros. No obstant això, el Ministeri de Defensa va elevar aquesta quantitat fins als 29,15 milions d'euros, la qual cosa situava aquest país com a novè exportador a Espanya (i el primer no membre de l'OTAN), amb el 0,9% del total de les importacions de Defensa (solament entre Alemanya i França, van sumar el 81% d'aquestes importacions) (Ministerio de Defensa, 2017: 35). En qualsevol cas, es coneix bé que Espanya compra armes a Israel per un valor molt superior a les que li ven. En particular des de 2008, tots dos tipus de transferència han augmentat molt, però més significativa ha estat la diferència en favor de les importacions. En els 21 anys que abasten des del 2001 al 2021, Espanya ha exportat material de defensa i doble ús i armes lleugeres valorat en gairebé 104 milions d'euros. Compari's aquesta quantitat solament amb l'adquisició espanyola de míssils Spike produïts per Rafael, que suposa un cost de 364 milions per al Ministeri de Defensa (vegeu detall més endavant).

En tractar-se Israel d'un país amb una situació que, segons hem abordat en el punt anterior, fa que tant la legislació europea com l'espanyola desaconsellin fortament l'exportació d'armes, podria arribar-se a la conclusió que aquest balanç inclinat cap a les importacions és convenient. No obstant això, Israel no necessita armes espanyoles (Pozo Marín, 2014): la seva

Imatge 1. Portada antiga de la web de PAP Tecnos
(filial de Rafael a Espanya)

En l'actualitat, no apareix el rètol "provat en combat", però sí que es fa referència explícita en els detalls d'alguns productes

indústria bèl·lica és més avançada i global i, a més, Espanya exporta molt poc en comparació amb França, Alemanya o, principalment, els EUA, origen del gruix del material militar que rep Tel Aviv. D'altra banda, les importacions de sistemes d'armes israelianes poden ser tan qüestionables com les exportacions. Per dues raons. La primera és que aquestes importacions faciliten la militarització i *securització* a Israel, també les ocupacions militars. Aquestes ocupacions són molt costoses, i Israel necessita compradors per a fer-les viables. Aquesta viabilitat passa per abaratir el cost intern fabricant en excés i exportar l'excedent (tres quartes parts de la seva producció). El principal client de les indústries d'armes solen ser les Forces Armades, que realitzen les comandes. El cost per unitat de producte produït que acabarà pagant l'Estat serà diferent si només es produeix la quantitat que necessiten els seus exèrcits o si es fabrica un nombre superior d'equips i s'exporta l'excedent. A tall d'exemple hipotètic, si produir un tanc costa deu milions d'euros, potser fabricar-ne deu en cost 50; es redueix el cost per unitat a la meitat si s'aconsegueixen exportar els nou sobrants. Per aquest motiu, un govern pot veure amb bons ulls les exportacions d'armes, en disminuir-li costos. A Israel, el mercat local és, potser, "massa petit" per a mantenir a la seva indústria i mantenir preus "raonables" (Ben David, 2013). La indústria militar israeliana depèn d'aquestes transferències (Gobierno de Israel, 2007).

La segona raó es troba en el valor afegit de les armes israelianes. Israel exporta tecnologia militar molt desenvolupada degut a l'experiència acumulada. Itamar Graff, conseller en cap de la delegació de Defensa israeliana a Espanya, va reconèixer que

Israel (referint-se també als Territoris Ocupats) és "un 'laboratori' de mitjans de combat i de noves tecnologies de defensa, per una raó molt senzilla: les amenaces constants i cada vegada més sofisticades a les quals s'ha vist i es veu sotmès des de la seva creació com a Estat i la seva permanent lluita per sobreviure" (Mirkin, 2009). Bona part de les explicacions de la rapidesa en el desenvolupament dels programes de recerca i desenvolupament de la indústria israeliana i el seu pas a l'estat operacional, les proporcionen les freqüents operacions militars israelianes (Navarro, 2006: 4). En paraules de Itamar Graff: "A diferència d'altres països, a Israel, l'enginyer que desenvolupa una tecnologia està servint al mateix temps en l'Exèrcit, com a combatent o com a cap d'alguna unitat durant el seu servei com a reservista i, per tant, viu de prop i coneix les necessitats de les Forces de Defensa d'Israel. Aquesta interacció diària existent entre la indústria i l'Exèrcit permet flexibilitat, improvisació, creativitat i una reducció considerable en els terminis dels projectes" (Mirkin, 2009).

La pel·lícula documental *The Lab*, del cineasta israelià Yotam Feldman, analitza la indústria militar israeliana i la seva relació amb les decisions polítiques, econòmiques i militars. Segons Feldman, en una entrevista (Ilani, 2013):

"Estats en els quals una aclaparadora majoria dels ciutadans denuncien les accions de l'exèrcit israelià a Gaza, en realitat fan possible aquestes accions mitjançant la compra d'armes allí provades. Això és essencial per a la indústria de la seguretat d'Israel, l'única indústria del seu tipus que exporta més del que ven en el mercat local. Per tant, aquesta compra és també per al IDF, qui s'assegura que aquestes

indústries desenvolupen noves armes per a ser utilitzades en les pròximes guerres a Gaza".

[...]

"Israel exporta míssils Rafael utilitzats per a assassinar a Gaza, drons de IAI, els mètodes de combat del general Aviv Kochavi i murs de separació de Magal, però també juristes, experts en administració de la població a la manera de l'administració civil d'Israel sobre Cisjordània, i fins i tot l'ètica de guerra".

[...]

"Aquest enfocament dona els seus fruits. Un actor clau de la indústria militar em va dir que les proves de funcionament en la Franja de Gaza de la BMS de Elbit ([Battle Management System], Sistema de Gestió de la Batalla –un sistema especial similar a Internet per a les forces terrestres), un gran projecte valorat en mil milions de dòlars, ha permès a Elbit elevar el seu preu en un acord signat un any més tard amb Austràlia. El mateix passa amb Rafael. L'empresa va declarar obertament que aprofitaria l'escalada que va precedir

l'operació *Pilar Defensiu* –amb el primer ús operatiu de la Cúpula de Ferro– per a augmentar al voltant de 500 milions de shekels (uns 135 milions de dòlars) a través de l'emissió de bons. Un venedor de IAI (Israel Aerospace Industries) em va dir que els assassinats i les operacions a Gaza produeixen un increment de desenes de punts percentuals en les vendes de la companyia".

A Espanya, com a d'altres països, els productes i la tecnologia avantguardistes són presentats com provats en combat. Els exemples inclouen míssils Spike de Rafael, drons d'IAI i Elbit Systems, torretes de vehicle terrestre de Rafael, sistemes de morter d'Elbit Systems o munició de carros de combat d'Israel Military Industries Ltd. (IMI Systems). Aquests fabricants es troben entre les firmes més lucrades per les ocupacions militars i les tensions a la regió, i tots aquests productes han estat publicitats com "provats en combat" a Gaza.

3. NEGOCIS AMB LA COOPERACIÓ INDUSTRIAL: EL CAS D'ESPANYA

Les relacions empresarials en l'àmbit que ens ocupa entre els dos països poden ser, almenys, de quatre tipus, segons s'analitza a continuació. Entre els objectius que expliquen les relacions industrials es troba l'accés als mercats nacionals d'aquestes empreses o a tercers mercats (p. ex. Llatinoamèrica i el món àrab, o a programes industrials de l'OTAN o la UE), en els quals les connexions d'algunes d'aquestes empreses són de valor afegit.

3.1 FILIALS: LOCALITZAR I NACIONALITZAR (PERÒ NO A ISRAEL)

No es coneixen exemples a l'inrevés (filials d'empreses militars espanyoles a Israel). La lògica d'aquestes empreses és la de poder accedir amb garanties als contractes a Espanya. Com també succeeix en altres països, els ministeris de Defensa prioritzen les candidatures de les empreses nacionals en els contractes que ofereixen. Per aquesta raó, una empresa filial d'una companyia israeliana que sigui administrativament 100% espanyola tindrà més possibilitats de resultar adjudicatària d'un contracte espanyol que si es presenta l'empresa matriu israeliana. Els exemples potser més coneguts són els de PAP Tecnos, Aeronautics i Magal.

- **PAP Tecnos.** És una important proveïdora dels exèrcits espanyols. És una companyia totalment "espanyola" i, al mateix temps, és la filial d'una empresa totalment "israeliana": Rafael. PAP Tecnos va ser creada com a PAP Logística el 1994 i adquirida per Rafael el 2010 (Infodefensa, 2011a). PAP Tecnos subcontracta, al seu torn, a d'altres empreses espanyoles amb forts vincles amb la indústria de Defensa israeliana: Tecnobit i Expal (Valpolini, 2021). A l'Exèrcit de l'Aire, PAP Tecnos actualitza els pods Reccelite que utilitzen els F/A-18s (o C.15) i col·labora amb Indra en el monitoratge dels pods de determinació d'objectius Litening III en els avions Eurofighter Typhoons (C.16). Els pods Litening i Reccelite són produïts per Rafael. El primer "és un contenidor de designació de blancs [...] que augmenta l'efectivitat de l'avió contra blancs terrestres o aeris de dia i de nit en tota mena de condicions meteorològiques". El Reccelite és "un sistema de reconeixement [...] utilitzat per a la transmissió d'imatges de vídeo en viu, a través d'enllaç de dades a estacions terrestres i receptors tàctics en un rang d'aproximadament 100 milles". Tots dos estan instal·lats a la flota de caces de combat F-18 de l'Exèrcit de l'Aire. Tecnobit s'ocupa del manteniment dels pods per un milió d'euros en dos anys (2020-2021), però el contracte és per 2,2 milions, incloent-hi un milió més per a pròrrogues i 200.000 euros per a modificacions previstes (Info-

defensa, 2020a). Amb anterioritat, Tecnobit va tenir un altre contracte de 651.000 de dos anys, fins a novembre de 2020, per al manteniment d'aquests pods dels F-18 en les bases aèries de Saragossa, Torrejón de Ardoz (Madrid) i Gando (Gran Canària); també per la reparació dels equips de suport associats als pods (Infodefensa, 2019a). Amb l'Exèrcit de Terra, PAP Tecnos subministra les estacions controlades remotament Mini Samson, amb metralladores de 12.7 mm en els vehicles RG-31 MRAPs (Valpolini, 2021). Amb tot, potser la contribució més important és la dels míssils Spike de Rafael. Tant l'Exèrcit de Terra com la Marina han utilitzat els models LR i ER durant anys, i també els helicòpters Tigre els utilitzen. El model LR2 és el que tracta d'imposar-se ara, incloent-hi els vehicles VCR 8x8 (Valpolini, 2021).

- **Aeronautics Enterprise España (AEE).** És la filial espanyola del hòlding israelià Aeronautics Defense Systems, que fabrica, entre d'altres productes, vehicles no tripulats per a usos militars. Aquesta empresa espanyola es va constituir el 2006 i està situada al Parc Tecnològic de Boecillo, a Valladolid. El president de la filial a Espanya, vicepresident de Aeronautics Defense System, va anar durant quatre anys representant del Ministeri de Defensa d'Israel a l'ambaixada del seu país a Espanya (F. del Corral, 2008a). Segons va afirmar, entre les raons que van portar a la creació d'aquesta filial a Espanya es trobava l'accés a les subvencions a Castella i Lleó. En aquesta comunitat, AEE ha subscrit convenis amb l'antiga Conselleria de Presidència i amb la Conselleria d'Interior i Justícia per a vigilància i captació i transmissió d'imatges (F. del Corral, 2008b). Per a Aeronautics, es va tractar del seu primer centre a Europa, des del qual aspirava a accedir també a Llatinoamèrica i al nord d'Àfrica (F. del Corral, 2008b).

- **Magal España.** És la filial espanyola de la multinacional Magal, fundada el 1967 com una divisió de la israeliana IAI. Magal és una firma líder en vigilància intel·ligent perimetral, control d'accessos i ciberseguretat, entre d'altres. El negoci a Espanya és pròsper, i s'encarrega de la seguretat, sobretot perimetral, de ports (Huelva, Gijón, Tarragona o Ceuta), aeroports (Barcelona, Palma, Màlaga, Saragossa, Reus o Melilla), infraestructures crítiques (Endesa, Enagás o Xarxa Elèctrica) o empreses (com les químiques Vopak Terquimsa (Tarragona i Barcelona) o Inovyn (Martorell), l'energètica Exolum o de la indústria automotriu, com Mercedes Benz (Vitòria) o Valeo (Martos, Jaén); o la interconnexió elèctrica entre Espanya i França o el Centre d'Experimentació del Arenosillo (CEDEA), en Mazagón (Huelva), "el principal camp de proves

instrumentat per a l'experimentació de vehicles aeroespacials del Ministeri de Defensa espanyol".⁴ Segons publicita ella mateixa (Magal, s.f.), la multinacional israeliana tindria també com a clients a Espanya a la Força Aèria, el Ministeri de Defensa, la "Guàrdia Nacional", el Govern, "presons d'alta seguretat", el grup mediàtic TV3 i personalitats VIP que no revela "per raons de seguretat". Segons un informe de l'Observatori de Drets Humans i Empreses al Nord d'Àfrica i Orient Mitjà (ODHE), "Magal S3 és una empresa clau i necessària per al sistema d'ocupació i apartheid d'Israel i, per tant, les seves activitats lucratives són il·lícites i violen el dret internacional. En aquest sentit, la contractació dels serveis i productes de seguretat de Magal S3 posa de manifest una greu falta de responsabilitat de les Administracions Públiques espanyoles i catalanes per no contribuir a assegurar el compliment del dret internacional per part d'Israel i de la resta d'actors que operen amb el seu consentiment o promoció. Aquesta connivència podria suposar una violació de les directives comunitàries de contractació pública de 2014, recentment incorporades al dret intern a través del Decret llei 3/2016 de mesures urgents en matèria de contractació pública" (Camps-Febrer et al., 2017: 57).

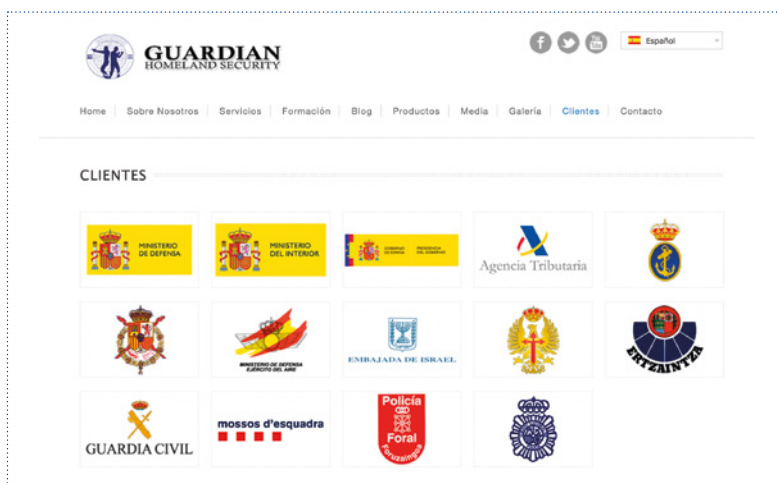
En l'actualitat, les tres empreses matrius israelianes convergeixen en una sola, el gegant Rafael. Aeronautics va ser adquirida per Rafael Advanced Defense Systems el 2019 (Israel Financial Inside, 2019) i Magal es va incorporar a Aeronautics el 2021 (Magal, 2021).

- **Guardian Spain Homeland Security.** És la filial espanyola de la israeliana Guardian Hòldings LTD, i opera com a representant a Espanya dels principals fabricants israelians de material policial i militar. Les altres tres línies comercials estan relacionades amb la importació i distribució de material de bombers i emergències, la formació especialitzada en seguretat tant a Espanya com a Israel, i la protecció de persones, esdeveniments i delegacions.⁵ En 2014, la companyia mostrava en el seu web els logotips dels seus clients (vegeu impressió de pantalla adjunta). Aquests clients incloïen, segons Guardian, el Ministeri de Defensa, el Ministeri d'Interior, la Presidència del Govern, l'Agència Tributària, Armada, la Casa Reial, l'Exèrcit de l'Aire, l'Ambaixada d'Israel, l'Exèrcit de Terra, l'Ertzaintza, la Guàrdia Civil, els Mossos d'Esquadra, la Policia Foral de Navarra i el Cos Nacional de Policia. Aquests logotips no figuren avui en el seu web.

4. El detall de tots aquests exemples es troba a la pàgina web de Magal, <https://www.ms3.es/es/noticias/>

5. Vegeu la web de Guardian en: <https://guardianspain.com/>

Imatge 2. Clients de Guardian Spain Homeland Security

Font: Impressió de pantalla de la seva web corporativa de 2014, consultable a: <https://web.archive.org/web/20140123102735/http://www.guardianspain.com:80/clientes/>

Guardian no amaga els seus vincles amb la seguretat i la defensa israeliana. Molt al contrari, els usa com a reclam publicitari. Defensa i utilitza la marca "Israel", i ha promocionat els seus productes i serveis com "made in Israel 100%". Per exemple, Guardian publicita en el seu web que ha subministrat a Espanya milers d'armilles antibales a la Guàrdia Civil, a la Policia Nacional, a l'Exèrcit espanyol i a les policies locals i autonòmiques. Aquests subministraments inclouen 12.324 armilles antibales d'ús extern per a la Guàrdia Civil per un contracte valorat en 3.500.000 € (Armas.es, 2010) o altres 488 armilles antibales externs per als Mossos d'Esquadra (Armas.es, 2008). De la mateixa marca que aquestes armilles van ser els 100 cascos RBH 303 AU i pantalles antibales subministrats a la Guàrdia Civil (Armas.es, 2009). En el seu web, Guardian destaca que les armilles han estat "provats en combat", "usats intensament per l'exèrcit i els cossos policials israelians" i que es tracta de productes "made in Israel".⁶ També es publiciten en el seu web amb aquestes tres característiques entremillades les pistoles i fusells d'assalt de l'empresa israeliana Emtan-Karmiel subministrats recentment a la Guàrdia Civil.⁷ Tots dos contractes els va guanyar Guardian Spain Homeland Security en representació de Emtan-Karmiel. El contracte per als fusells d'assalt MZ-4P va tenir un import de 5,93 milions d'euros i podrien suposar fins a 5.800 unitats (Carrasco, 2022). El de les pistoles era per a 6.000 unitats, semiautomàtiques de 9mm Parabellum model "Ramon", per 1,95 milions d'euros (el contracte tenia un pressupost de gairebé tres milions) (Infodefensa, 2021a). Finalment, la licitació es va ampliar per a cobrir 9.216 pistoles (A.R.E., 2022). D'altra banda, diferents ins-

titucions basques (el Govern, les diputacions forals, l'Ertzaintza i ajuntaments com Bilbao, Santurtzi, Leioa o Bermeo, entre altres) haurien adjudicat a Guardian Defense & Homeland Security i a les seves distribuïdores 1,66 milions d'euros en material policial, a través de 150 contractes públics, un 60% formalitzats entre 2018 i 2020 (Barcenilla, 2022a). Aquest material inclouria "porta-magranes d'atordiment i distracció", assenyalades per organitzacions de Drets Humans com a "armes de letalitat encoberta" (Barcenilla, 2022b).

3.2 CONCURSAR SENSE COMPETIR (TANT): SUBMINISTRAR ALS EXÈRCITS

En aquest cas, no es tracta de filials, sinó d'acords estratègics de col·laboració que permeten accedir als mercats nacionals de les empreses amb les quals es col·labora. Els exemples en aquest sentit són molt nombrosos. S'esmenten a continuació alguns dels més recents i significatius.

- *Vehicles terrestres no tripulats.* "Els legionaris ja han posat a prova sistemes terrestres no tripulats com ara la plataforma LR1 de transport de la israeliana IAI" (Infodefensa, 2020b; Infodefensa, 2019b).
- *Drons "espanyols" a l'Iraq (RPAS Orbiter, d'Aeronautics).* Han estat utilitzats en l'operació Inherent Resolve a Síria i l'Iraq. El sistema va ser adquirit a l'octubre de 2018, a través d'un contracte de 3,1 milions d'euros de la DGAM per a operacions a l'exterior. Els drons estan dissenyats per a "missions d'intel·ligència, vigilància, adquisició d'objectius i reconeixement (Istar)", i suporten càrregues de fins a 5 kg (Infodefensa, 2019c).

6. Vegeu a l'apartat: <https://guardianspain.com/portfolio-item/rabintex/>

7. Vegeu a l'apartat: <https://guardianspain.com/portfolio-item/imi-fundas-de-pistola/>

- **Drons "espanyols" a l'Afganistan (Searcher de IAI).** Per a labors de "vigilància, reconeixement, adquisició d'objectius, ajust d'artilleria i avaluació de danys". Van operar amb Espanya a l'Afganistan entre 2008 i l'estiu de 2014. Els RPAS Searcher van ser adquirits entre 2007 i 2010, i es van convertir en la columna vertebral de la Plataforma Autònoma Sensoritzada d'Intelligència (PASI). IAI va modernitzar els RPAS Searcher espanyols, amb certificació i proves a Israel al juny de 2018, en el camp d'aviació de Ein Shemer (Infodefensa, 2018a).
- **Municció per al carro de combat Leopard.** Adjudicació lot de 1.797 trets d'exercici Tpcsd-T de 120 mm, 120x570 mm a IMI Systems per 3.565.966 euros, per al canó del carro de combat Leopard. Espanya ha utilitzat els vehicles Leopard a Letònia, en la missió de l'OTAN iniciada a mitjan 2017 "Presència Avançada Reforçada (eFP)" (Infodefensa, 2019d). D'altra banda, Elbit Systems va ser la candidata proposada per l'exèrcit espanyol per a adjudicar-se un contracte de 2,8 milions d'euros per 1.250 trets Heat (High Explosive Anti Tank) TP-T d'instrucció 120x570 mm per als Leopard (Infodefensa, 2019e; Contratación del Estado, 2019), encara que no es coneix el resultat de la licitació.
- **Adquisició de cartutxos de 5,56 X 45 mm ordinari homologat OTAN.** Es tracta de contractes de la Prefectura d'Assumptes Econòmics del Comandament de Suport Logístic adjudicats a IMI Systems, de 678.398,7 euros (expedient 2091117036100, adjudicat el 21 de setembre de 2017) i de 2.072.000 euros (expedient 2091119019800, de 23 d'octubre de 2019, expedients disponibles en el portal de contractació de l'Estat). El lloc d'execució de tots dos contractes va ser Israel.
- **Inhibidors de freqüència per a vehicles.** Es tracta d'un important contracte de 65.470.725 euros, fins a febrer de 2023, per part de la Subdirecció General d'Adquisicions d'Armament i Material de la GDAM, adjudicat a la israeliana Netline Communications Technologies (NCT). NCT proveirà al Ministeri de Defensa espanyol el seu sistema C-Guardian RJ (Reactivi Jamming), en servei a les Forces de Defensa Israelians. El contracte inclou la instal·lació d'equips, el material auxiliar, els recanvis per a diversos anys, els cursos corresponents i l'estudi de la configuració de noves plataformes (Infodefensa, 2019f; Infodefensa, 2019g).
- **Morters Cardom de Elbit Systems.** El sistema Cardom, de 81mm, es va muntar sobre el vehicle Vamtac S3 de Urovesa. L'Exèrcit de Terra va adquirir el 2011 sis morters Cardom per prop de 7 milions d'eu-

ros, i van ser utilitzats a l'Afganistan. El 2020 es van substituir per un sistema de 120 mm (Infodefensa, 2018b).

- **Míssils Spike.** El programa míssil contracarro (Spike LR) prové d'un acord signat el 2002 entre Santa Bàrbara Sistemes i Rafael, per al subministrament a les Forces Armades espanyoles de 260 llocs de tir i 2.550 míssils contracarro de mig abast (4 Km) per a substituir el sistema Drac d'Infanteria de Marina i els míssils Milà de l'Exèrcit de Terra. Va ser un dels Programes Especials d'Armament del Ministeri de Defensa espanyol, i també es tracta d'una de les compres més importants realitzades per Espanya a la indústria israeliana, amb un cost de 364 milions per al Ministeri de Defensa. Encara que els míssils són un desenvolupament de Rafael, es fabriquen i integren a Espanya per GDELD-SBS, mitjançant un contracte de transferència de tecnologia. El 2018, el Consell de Ministres va autoritzar una tercera addenda al conveni de col·laboració amb Santa Bàrbara Sistemes per al desenvolupament tecnològic i industrial del programa dels míssils Spike (Infodefensa, 2018c). Segons Human Rights Watch, aquest tipus de míssil va ser utilitzat pels drons de les Forces Armades d'Israel (IDF) el 2009, durant els atacs a Gaza en l'operació Plom Fos, causant la mort d'almenys 48 persones (Human Rights Watch, 2009: 3).

3.3 COL·LABORACIÓ ESTRATÈGICA A LLARG TERMINI

En aquest cas, no es tracta d'accedir a contractes públics, sinó de proporcionar subproductes o components d'equips elaborats per companyies nacionals que, aquestes sí, accedeixen a contractes públics. De nou, els exemples són nombrosos.

- **Càmeres optròniques Tecno-bit-Rafael.** Tecno-bit-Grup Oesía és una empresa de capital 100% espanyol, però que col·labora amb freqüència amb Rafael. Per exemple, té amb aquesta empresa un acord de col·laboració tecnològica i estratègica per a integrar la càmera Orison a totes les torres de 30 mm de la firma israeliana. Aquesta col·laboració també va destacar a la candidatura que va presentar Rafael per a equipar les torres del VCR 8x8 espanyol, un contracte que no va aconseguir (Infodefensa, 2020c).
- **Municions Loitering.** Són conegudes com "d'exploració" o "drons suïcides", sistemes de reconeixement per a l'assignació d'un objectiu en vol. Segons s'argumenta, es tracta d'una "combinació entre un UAV i un míssil", pot atacar o recuperar-se, o tornar al mode exploració. Està desenvolupat per la

companyia israeliana Uvision, que "treballa amb empreses espanyoles per a integrar la seva munició Hero en plataformes". Per exemple, Univision ha integrat la seva munició Loitering Hero-30 en el vehicle d'operacions especials Neton, una plataforma tot terreny de l'empresa espanyola Einsa (Infodefensa, 2020d).

- **Vehicles de combat de sapadors (Vcap) Castor.** Produït per GDELS-Santa Barbara Sistemas, és una evolució del blindat de cadenes Pizarro. L'Exèrcit de Terra esperava rebre 36 unitats entre 2020 i 2021 (Infodefensa, 2019h). Estan equipats amb estació d'armes per control remot (RCWS) Mini Samson de 12,70 mm de Rafael (Carrasco, 2019a).
- **Torres terrestres a blindats.** Contracte de l'Armada espanyola per a subministrament, instal·lació i suport logístic integrat d'armes per control remot, un lot de deu torres terrestres Mini Samson per 1,6 milions d'euros per a PAP Tecnos i Rafael. S'esperava la instal·lació sobre vehicles Vamtac ST5 de Urovesa de la versió Supero Sense Preparació (VSP) de la Infanteria de Marina, sis torres per a 2019 i quatre entre 2020 i 2022 (Infodefensa, 2019i).
- **I+D conjunt kit robòtic.** La companyia pública espanyola Navantia ha dissenyat un kit robòtic en col·laboració amb Urovesa i la israeliana IAI, per a un vehicle autònom operat des d'una estació de control remot (Carrasco, 2019b).
- **I+D conjunt sistema infrarojos i vigilància.** La companyia israeliana Opgal Optronics va participar amb les espanyoles Everis Spain SL i ISDEFE en un projecte de projecció d'imatge d'infrarojos i visió avançada i solucions de vigilància. També hi van participar unes altres tres companyies israelianes (incloent-hi la coordinadora) i unes altres cinc firmes, en un projecte FP-7 de la UE sobre desenvolupament de noves tecnologies de la comunicació per a donar suport a forces i cossos d'intervenció en crisi. El projecte es va denominar INFRA i va tenir un cost de 3,8 milions d'euros, dels quals 2,6 van ser finançats per la UE, segons s'assenyala en la seva base de dades CORDIS.

3.4 ACCEDIR A MERCATS INTERNACIONALS

Presentar una candidatura amb socis industrials del mateix país que demanda productes és percebut com una necessitat en la pràctica, a causa del foment constant a Europa de la indústria nacional. Però de vegades, és convenient comptar amb empreses de tercers països que suposen un valor afegit quant a les relacions amb els socis locals. A tall d'exemple, el març de 2019 es va celebrar un fòrum industrial

entre companyies espanyoles i israelianes. Entre els objectius declarats es trobava, per la part israeliana, "identificar possibles col·laboracions que facilitin l'exportació de material israelià a mercats de tercers països com Amèrica del Sud i Orient Mitjà" (Villarejo, 2019). Cal destacar que la immensa majoria dels Estats àrabs o musulmans no tenen relacions diplomàtiques amb Israel i els productes d'aquest país poden estar fins i tot prohibits, per la qual cosa la seva aliança amb empreses de països que tenen bones relacions és una de les poques opcions d'accés a contractes. Per això les empreses israelianes estan interessades a col·laborar amb firmes espanyoles que ja tenen relacions comercials amb aquests llocs. Per la seva part, les firmes espanyoles poden trobar un interès comercial a aliar-se amb la *marca Israel*, basada en tecnologia d'avantguarda i experiència "provada en combat". Aquesta trobada va tenir lloc al campus de l'Institut Tecnològic de la Marañosa, del INTA, i va estar afavorit pel la Direcció General d'Armament i Material (DGAM) i el SIBAT, organisme del Ministeri de Defensa d'Israel. Van participar les empreses israelianes més poderoses: IAI i les seves filials ELTA i MALAT, Rafael, Elbit Systems, Aeronautics, Verint, Bluebird Aero Systems o Uvision, entre altres (Navarro, 2019).

- **Reexportació a altres països.** Es realitzin o no modificacions dels productes. El 2021, per exemple, es va exportar a Israel material de defensa per a la seva reexportació a d'altres països, incloent-hi "cossos de bombes d'aviació per a reexportació a la Força Aèria de l'Índia", "un vehicle blindat per a reexportació a les FF.AA. de Filipines" o "components de càmeres d'infrarojos per a reexportació a la Marina dels Estats Units" (Secretaria de Estado de Comercio, 2022: 10). El 2013 es van exportar a Israel components de pistoles esportives per a ser acoblades i posteriorment reexportades als EUA, i també un prototip d'un sistema de direcció de tir per a ser reexportat a les FF.AA. d'Indonèsia (Secretaria d'Estat de Comerç, 2014: 10).
- **Electrònica per a avions militars.** Inclou la transferència a Israel d'electrònica per al sector aeronàutic (per exemple, circuits integrats i targetes electròniques de processament d'imatges), per tal de ser incorporada en equips destinats a avions militars d'un gran nombre de països, a més d'Espanya, incloent-hi Alemanya, Itàlia, el Regne Unit, Suècia, Països Baixos, República Txeca, el Brasil, Xile, Colòmbia o l'Índia (Secretaria de Estado de Comercio, 2016: 38, 2017:38, 2018:40 i 2019:40).
- **Torres per al programa 8x8 de Croàcia.** Es tracta d'una col·laboració entre l'espanyola Navantia i la israeliana Elbit Systems, amb la intenció que Navantia fabriqui 20 torres UT30MK2 de 30 mm per

al AMV 8x8 de la firma Pàtria, exportat a Croàcia. Elbit subministrarà les metralladores de 7,62 mm i les torres de 30 mm, que integren el míssil anti-carro Spike (col·laboració amb Rafael) (Infodefensa, 2020e).

- *Components per a obusos i granada de morter per a Tailàndia.* Durant el 2019, 2020 i 2021, Espanya ha exportat a Israel navegadors per a obús d'artilleria o sobre camió autopropulsat, per a ser destinats posteriorment a les Forces Armades de Tailàndia (Secretaria de Estado de Comercio, 2018, 2019 i 2020: 10). El 2015 també es van exportar a Israel espoletes per al seu acoblament a granades de morter il·luminants destinades al Ministeri de Defensa de Tailàndia (Secretaria de Estado y Comercio, 2016: 10).

3.5 ESPIONATGE

Pegasus és un programari d'intrusió i monitoratge de la companyia israeliana NSO Group Technologies, operada en bona part per personal procedent de les Forces Armades israelianes. Gràcies a una filtració massiva de dades i el treball de recerca col·laboratiu de 80 periodistes de diferents mitjans s'ha conegut que activistes de drets humans, advocats i periodistes de moltes parts del món han estat objecte d'espionatge a través d'aquest programa (Kirchgaessner et al., 2021). Segons la companyia, "NSO no opera els sistemes que ven a clients governamentals examinats" (NSO Group, 2021). NSO només ven a Estats, i el Ministeri de Defensa d'Israel regula estretament a NSO, atorgant llicències d'exportació individuals abans que la seva tecnologia de vigilància pugui vendre's a un nou país (Kirchgaessner et al., 2021). Els clients serien exèrcits (15%), forces de l'ordre (38%) i agències d'intel·ligència (51%), en 40 països sense especificar (Kirchgaessner et al., 2021). Segons fonts de Seguretat de l'Estat (Fernández, 2022), NSO Group distribueix el seu programa Pegasus "en països occidentals" a través de tres signatures: Dars Telecom (italo-espanyola), Excem (espanyola amb seus a Israel, els EUA, la Xina i França) i BAE Systems (britànica). Excem pertany a la família Hatchwell, molt pròxima a Benjamin Netanyahu (Fernández, 2016). En la pàgina web de la seva divisió tecnològica identifica com a clients a la Guàrdia Civil, el Cos Nacional de Policia, els ministeris d'Interior i Defensa, els Mossos d'Esquadra i l'Ertzaintza.⁸

- CNI / Ministeri de Defensa. "Catalangate" és el nom de l'escàndol d'espionatge a través del programa Pegasus de personalitats a Catalunya per la seva militància independentista. Segons la plataforma que ho va investigar, CitizenLab, aquest espionatge hauria afectat almenys 65 persones, inclosas presi-

dents i expresidents de la Generalitat o el Parlament de Catalunya, membres del Parlament europeu, membres de diversos partits polítics, advocats de personalitats i representants de la societat civil (Scott-Railton et al., 2022). El CNI ha reconegut l'espionatge a 18 persones, incloent-hi Pere Aragonés (González et al., 2022), i fonts pròximes al CNI han reconegut la possessió del programa israelià Pegasus (González, 2020b) –haurien adquirit llicències per sis milions d'euros (Gil, 2022). L'empresa Cy4gate va adquirir Dars Telecom al desembre de 2021. CitizenLab ha revelat que Cy4gate ha estat "implicada en la distribució d'una versió falsa de l'aplicació de missatgeria WhatsApp utilitzada per a robar informació" (Zelaieta, 2022). Segons l'Associació Espanyola d'Empreses Tecnològiques de Defensa, Seguretat, Aeronàutica i Espacio (TEDAE), Dars Telecom també treballa per al Ministeri de Defensa i la Policia Foral navarresa (Zelaieta, 2022a).

- Ertzaintza. Una recerca del Salt ha identificat que l'empresa israeliana Verint Systems, que en 2018 hauria tractat de comprar NSO Group, ha estat l'adjudicatària des de 2003 del Sistema de Monitoratge Telefònic de l'Ertzaintza, i que, des de 2006, Excem és el "únic i exclusiu representant en l'Estat espanyol" de Verint Systems. En aquells dies, assenyala El Salt, Julián Garcia Vargas, exministre de Defensa, era conseller delegat de Excem. Aquesta empresa presta avui serveis de suport, manteniment i subministrament del Sistema d'Intervenció Legal de Comunicacions de l'Ertzaintza, fabricat per Verint Systems. El total adjudicat a Verint Systems i al seva representat espanyola Excem supera els 4,7 milions d'euros (Zelaieta, 2022b). En 2021 es va produir una nova licitació per a sistema d'intervenció legal de comunicacions de l'Ertzaintza. Es van presentar dues signatures: Excem i Dars Telecom, totes dues intermediàries de NSO Group, potser la raó per la qual, segons sospitava la recerca del Salt, l'expedient havia estat declarat "secret" per "raons de seguretat". Després de 18 anys, Verint-Excem havia perdut el contracte com proveïdora del servei. Segons detalla la recerca, en el procés van abundar les irregularitats, Excem va recórrer i el va guanyar "parcialment", sense quedar clar si les irregularitats es devien al cas Pegasus o al xoc d'interessos entre les companyies (Zelaieta, 2022a).
- Cos Nacional de Policia i Guàrdia Civil. Dars Telecom ha estat l'adjudicatari dels contractes d'adquisició d'equipament i programari i serveis d'intercepció legal de les telecomunicacions de la plataforma SILC del Cos Nacional de Policia i de la Guàrdia Civil, per exemple, en 2015 (998.250 euros), 2018 (5.148.000 euros) i 2021 (5.000.000 euros) (Contractació del sector públic, 2015, 2018, 2021).

8. Vegeu <https://excemtech.com/>

4. NEGOCIS AMB ELS MURS: EL CAS GLOBAL

4.1 ISRAEL COM A PARADIGMA D'ESTAT EMMURALLAT

El cas d'Israel respecte a la construcció de murs fronterers destaca per dues raons principals. Primera, perquè, com mostren les dades, és el país del món que més murs ha aixecat a les seves fronteres, amb un total de sis. I, segona, perquè aquests sis murs i tanques coincideixen amb les sis fronteres que Israel comparteix amb els seus països i territoris veïns: Síria, Líban, Egipte, Cisjordània, la Franja de Gaza i Jordània, amb un total de sis espais fronterers compartits amb cinc països diferents. És a dir, totes les seves fronteres contenen, en algun dels seus trams, una tanca o un mur de separació. El cas d'Israel és, juntament amb el Marroc, amb tres murs, i la Unió dels Emirats Àrabs, amb dos, un dels tres únics països al món que ha construït, en totes les seves fronteres, murs o tanques, un indicador que construir murs fronterers forma part d'un model polític i de país.

La següent taula mostra el rànquing de països que han construït murs fronterers en els últims 50 anys, segons la seva quantitat i en relació amb el total de fronteres compartides. Com es pot observar, Israel va al capdavant amb un total de sis murs construïts sobre un total de sis fronteres compartides, seguit de

l'Índia amb un total de tres sobre un total de sis fronteres. Com ja s'ha esmentat, destaquen els casos del Marroc, amb murs construïts en totes les seves fronteres, amb Algèria, Sàhara Occidental (territori ocupat) i Espanya; i de l'Unió dels Emirats Àrabs, amb dos murs en dues fronteres amb l'Aràbia Saudita i Oman. Cal apuntar que no es disposa de les dades exactes de l'extensió dels murs, per tant, les dades aquí reflectides no indiquen que el total de la frontera es trobi emmurallat, però sí que és possible parlar d'una intenció política en el moment en què es decideix aixecar un mur a la frontera independentment de la seva extensió.

Israel justifica la construcció de murs sobre la base de dues raons principals: el terrorisme i la immigració. La política israeliana de construcció de murs va començar el 1973 a Síria, als Alts del Golan. Aquest primer cas va iniciar una manera determinada de construir murs fronterers, ja que es tracta de l'annexió d'un territori per la via militar en el qual el mur serveix per a consolidar la conquesta territorial. Aquest mur a Síria va ser ampliat el 2013. El 1994 es construeixen els murs de la Franja de Gaza, de manera que s'envolta la zona íntegrament, cosa que produeix un aïllament total de la població palestina i un control absolut sobre qui surt i entra al territori per part d'Israel, és a dir, una completa *securització* del moviment de les persones palestines que habiten a la Franja. Aquest aïllament i els successius atacs que s'han produït so-

Tabla 4. Ranking de países según los muros construidos en sus fronteras en el período 1970-2020

País	Murs fronterers	Fronteres
Israel	6	6
Índia	3	6
Iran	3	7
Marroc	3	3
Aràbia Saudita	2	7
Emirats Àrabs Units	2	2
Espanya	2	5
Hongria	2	7
Jordània	2	5
Kazakhstan	2	5
Turkmenistan	2	4
Turquia	2	8
Algèria	1	7
Àustria	1	8
Azerbaidjan	1	5
Botswana	1	4
Bulgària	1	5
Xina	1	16
Xipre	1	*
Egipte	1	4
Eslovènia	1	4
Estats Units	1	2
Estònia	1	2
Grècia	1	4
Iraq	1	6
Kenya	1	5
Kirguizistan	1	4
Kuwait	1	2
Letònia	1	4
Lituània	2	4
Macedònia	1	4
Myanmar/Burma	1	5
Nigèria	1	4
Noruega	1	3
Oman	1	3
Pakistan (Línia Durand)	1	4
Regne Unit	1	3
Rússia (Ossètia del Sud)	1	14
Sud-àfrica	2	6
Tailàndia	1	4
Tunísia	1	2
Ucraïna	1	7
Uzbekistan	1	5

Font: Elaboració pròpia a partir de Ruiz Benedicto, Akkerman i Brunet (2020).

*El cas de Xipre és particular ja que el mur divideix l'illa entre el nord i el sud, fruit de l'ocupació turca.

Taula 5. Els murs d'Israel

Estat constructor	Estat/territori	Any estimat d'inici	Raons exposades per a la seva construcció
Israel	Cisjordània	2002	Terrorisme
	Egipte	2011	Immigració
	Franja de Gaza	1994	Terrorisme
	Jordània	2015	Immigració, terrorisme
	Líban	2012	Terrorisme
	Síria	1973/2013	Immigració, terrorisme

Font: Elaboració pròpia a partir de Ruiz Benedicto, Akkerman y Brunet (2020)

bre la Franja de Gaza han produït diverses situacions d'emergència humanitària entre la població al llarg del temps, així com bloquejos continuats d'entrada de subministraments, cosa que diverses organitzacions, algunes d'israelianes, han qualificat com a "crims contra la humanitat" (Naciones Unidas, 2009).

El 2002 comença la construcció del mur amb Cisjordània que pretén ser fronterer per a Israel, però que també es basa en un model d'annexió territorial i d'ocupació, ja que ni tan sols respecta el traçat fronterer establert pels acords de 1967, la denominada Línia Verda. El mur en els Territoris Ocupats, en la pràctica, consolida l'expulsió il·legal de les persones palestines de les seves terres (Naciones Unidas, 2014), i l'ocupació d'aquestes terres per part de colons israelians. En aquest sentit, Amnistia Internacional ha declarat en diverses ocasions que el mur vulnera el Dret Internacional (Amnistia Internacional, 2004). Així mateix, diverses organitzacions denuncien el mur com el "Mur de l'annexió" o el "Mur de l'apartheid" (Regan, 2016: 309), per les implicacions de segregació territorial i disrupció de la vida diària i del moviment que genera en el dia a dia de les persones palestines, que no sols es veuen expropiades i expulsades de les seves terres i dels seus recursos, sinó que també veuen impossibilitada la seva llibertat de moviments. Els altres murs construïts per Israel són el de la frontera amb Egipte el 2011, al Líban el 2012 (a una zona on es produeixen freqüents tensions entre tots dos països), i el de Jordània el 2015.

Els murs presenten diferents característiques. D'una banda, es tracta de murs que, en la seva majoria, pretenen consolidar una annexió per la força d'un territori. Aquest és el cas dels murs construïts a Síria i als Territoris Ocupats. D'altra banda, en el cas de Jordània, Egipte i Líban, es construeixen murs a les seves fronteres precisament a causa de les tensions amb aquests països, malgrat que els murs poden augmentar encara més les tensions existents (Avdan i Gelpi, 2017: 17; Saddiki, 2017: 90). Finalment, els murs que Israel pretén que siguin també les seves fronteres, en el cas dels Territoris Ocupats, resulten ser, en alguns

dels seus trams, murs urbans, com són els casos de ciutats com Jerusalem i Hebron, entre d'altres. De manera que es militaritzen ciutats i pobles mitjançant murs i el desplegament de tecnologies i cossos militars, establint un model de desenvolupament urbà basat en la segregació i la desigualtat en l'accés als serveis i espais de la ciutat.

Els murs israelians no sols es componen de construccions físiques, hi incorporen tota una sèrie de sistemes tecnològics de control del moviment; càmeres de vigilància, torniquets automatitzats, formes de control remot, lectura de targetes biomètriques, escàners corporals, entre d'altres, que s'incorporen a una xarxa de base de dades, de manera que es guarda un registre de les persones que es mouen pel territori (Pallister-Wilkins, 2016: 159). D'aquesta manera, la població palestina està, en el seu conjunt, com a comunitat, *securitzada*, és a dir, convertida en amenaça, la qual cosa condueix al control i restricció de tots els seus moviments pel territori (Pallister-Wilkins, 2016: 155). En aquest sentit, com afirma Arieli (2016: 495), la *securització* domina els discursos de la societat i la política al país, als que se'ls suma un considerable domini del sector industrial de la seguretat en la presa de decisions i en d'altres processos polítics. Com apunta Pallister-Wilkins (2016: 158), el mur construït en els Territoris Ocupats:

és una bona il·lustració de la barrera com a dispositiu d'interrupció (...) la potència ocupant pot dur a terme diverses pràctiques de seguretat que fan que la població palestina sigui cada vegada més llegible a nivell *biopolític*.

És a dir, es busca tenir un control sobre la forma de vida de les persones palestines, a través de diferents dispositius de registre i disrupció del moviment, emmascarat en el discurs de la seguretat. Això, al seu torn, constitueix una forma de biopolítica, com la va denominar Foucault, la qual cosa ve a ser un control sobre la vida, en aquest cas desenvolupada per la capacitat d'exercir el poder per part de la potència ocupant. Un exemple concret d'aquesta implementació de la biopolítica, que s'assenta sobre la securi-

tització de la població palestina, és l'aprovació de la Llei "Citizenship and Entry to Israel", que prohibeix als cònjuges palestins entrar al país, basant-se en el risc que es puguin acabar implicant en causes terroristes (Shamir, 2005: 203). D'aquesta manera, les decisions personals de les persones palestines s'acaben convertint en objecte de possibles amenaces des de la mirada del govern israelià.

Quan Regan analitza els discursos utilitzats per Israel, destaca que el país utilitza el que denomina el "discurs-tanca", que justifica la construcció de murs i tanques basant-se en el fet que estan dissenyades per a aportar seguretat i reforçar la separació de territoris, apellant, al seu torn, a la llibertat de les persones, o Estats en aquest cas, de construir murs i tanques per a protegir-se (Regan, 2015: 311). Per part seva, Fust assenyalava que els murs, com els construïts per Israel en els Territoris Ocupats, es basen en legitimar la deshumanització de "l'altre", en aquest cas de la població palestina, basant-se en el fet que són comunitats que suposen un risc i un perill (Fust, 2010: 817). En altres paraules, es produeix una securització amb la finalitat de justificar la segregació que hi ha darrere de la militarització d'espais fronterers i de la construcció de murs.

La construcció de murs té greus afectacions per al desenvolupament de la vida i l'economia palestina. En primer lloc, en molts casos es troben separats dels seus terrenys de cultiu, que de vegades és el seu únic mode de vida, o separats de les seves comunitats, fins i tot de les seves famílies. En segon lloc, les persones palestines veuen restringit el seu accés a hospitals i a altres serveis, sobretot per la implementació de murs urbans. En tercer lloc, la restricció de la mobilitat afecta a les persones treballadores i a les empreses i comerços palestins, que veuen restringida i alentida la seva capacitat de moviment, amb controls entre ciutats i en entorns urbans, la qual cosa té conseqüències en l'economia (Naciones Unidas, 2014; Regan, 2016: 307; Saddiki, 2017: 18). Els murs d'Israel són un exemple de com la construcció de murs pot convertir-se en una autèntica estructura de violència per a tota una comunitat i de com els murs es converteixen en eines per a implementar polítiques d'apartheid.

4.2 LA INDÚSTRIA DEL HOMELAND SECURITY DE FRONTERES A ISRAEL

S'han construït 63 murs fronterers en els últims 50 anys. D'aquests 63, 57 s'han aixecat des de 1989, en els últims 30 anys, i 45 d'ells des de l'any 2000, en les últimes dues dècades. El negoci d'aquesta mena d'indústria creix en paral·lel a la construcció de murs. Israel compta amb algunes de les indústries més experimentades, sent un dels principals camps d'es-

pecialització de les indústries que exporten el seu model de seguretat (The Israeli Export & International Cooperation Institute, 2012), així com amb el segell "provat en terreny", propi d'armament i tecnologies de control i vigilància utilitzades amb població palestina. El Ministeri de Seguretat Pública d'Israel (2012) anuncia la seva experiència en control fronterer de la següent manera:

Avui dia, les empreses israelianes estan a l'avantguarda de la seguretat fronterera, oferint sofisticades tanques electròniques i "tanques virtuals" encobertes, recolzades per capacitats de detecció de moviment per vídeo, radar i sensors de vigilància basats en l'electroòptica, i vehicles autònoms de patrulla aèria, terrestre i marítima no tripulats. Els sistemes informàtics ofereixen un sofisticat seguiment i control de persones, vehicles i mercaderies, garantint que les fronteres obertes no es converteixin en un risc per a la seguretat.

Segons un informe publicat pel Market Research Future (2021), el mercat global de seguretat de fronteres va a l'alça, i calcula que al 2025 abasti un valor de més de 65.000 milions de dòlars. Entre les empreses més destacades del món en gestió fronterera es troben General Dynamics Corporation (els EUA), Raytheon Company (els EUA), Northrop Grumman Corporation (els EUA), Elbit Systems Ltd (Israel), Leonardo Spa (Itàlia), Thales Group (França), Cobham PLC (el Regne Unit), FLIR Systems, Inc. (els EUA), BAE Systems Plc (el Regne Unit) (Market Research Future, 2021). Així mateix, Dror Sharon, president executiu de Magal Security Systems, una de les empreses israelianes també líders en construcció d'infraestructures per al control fronterer a nivell mundial, assenyalava el creixement d'aquest mercat:

Magal és líder mundial en tecnologies d'intrusió perimetral. El nostre creixent guany de comandes com aquesta, que proporciona sensors per a fronteres internacionals actives, es deu a les dècades d'experiència que tenim en el subministrament de sistemes que han demostrat amb escreix la seva eficàcia sobre el terreny. A mesura que els països de tot el món donen cada vegada més prioritat a la seguretat de les seves fronteres, i s'adonen que l'estructura física per si mateixa, sense tecnologia, no és una solució adequada, veiem això com un fort motor de creixement a llarg termini per a Magal (Cision PrNewswire, 2019).

Magal Security Systems ha estat l'empresa constructora responsable dels murs d'Israel amb la Franja de Gaza, i també amb Egipte i Síria, en la zona ocupada dels Alts del Golan (Reed, 2016b). Els serveis que proveeix l'empresa per al control fronterer són diversos, des de càmeres de vigilància i radars de llarg abast, sensors, sistemes de lectura biomètrics, centres de control i terminals mòbils per a patrullar els murs, entre d'altres (Magal, 2022). Al febrer del 2021, es va

incorporar a Rafael Advance Defense Systems a través d'un acord amb la seva filial Aeronautics (Magal, 2021).

Israel ha construït un complex entramat d'empreses de seguretat fronterera vinculades a la Homeland Security. L'Institut d'Exportació d'Israel afirma que representa a més de 500 empreses del camp de la Homeland Security (Israel Export Institut, 2022). Segons l'Institut d'Exportació, aquestes empreses del camp de les infraestructures frontereres es divideixen en dues categories: control de fronteres i accessos i seguretat perimetral. En aquest sentit, s'ha identificat un total de 173 empreses amb un paper rellevant. És a dir, almenys el 35% d'empreses de l'entramat de la Homeland Security israeliana es dedica a desenvolupar tecnologies, sistemes i serveis que serveixen per a reforçar les tanques i murs fronterers, així com d'altres sistemes de control i seguretat. D'entre totes aquestes empreses, Elbit Systems Ltd destaca com a empresa israeliana de referent mundial. L'empresa es promociona com a proveïdora de sistemes de fronteres provats en terreny:

Experiència operativa provada sobre el terreny – Elbit Systems és líder mundial en sistemes de gestió de control i defensa de fronteres, amb solucions desplegades i plenament operatives a Israel, Europa, els EUA i a d'altres llocs amb fronteres difícils. El famós Projecte Exèrcit Digital (DAP) de la companyia deriva dels coneixements operatius adquirits després d'anys d'experiència operant en alguns dels entorns més complexos. (Elbit Systems, 2022)

La següent taula mostra el llistat d'empreses i el tipus de sistemes o serveis que proveeixen, relacionades amb el control fronterer (aquestes empreses poden desenvolupar sistemes en altres contextos diferents al fronterer). Cal destacar que, paral·lelament, existeix un altre entramat d'empreses militars implicades en la fabricació de drons, vehicles de terra i marítims, mines i uns altres tipus d'armament que també són susceptibles de ser emprats a les seves fronteres i en les dels països als quals exporta.

Taula 6. Empreses de Homeland Security israelianes amb un paper en els sistemes utilitzats per al control de fronteres

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
A. OPTICAL COMPONENTS L.T.D	Fabricant d'òptiques especialitzades d'alta qualitat per a aplicacions militars, mèdiques i industrials.
A.B. KIDMA	Sistemes de control d'entrada, barres retràctils, torniquets, tires de punxes, barreres de seguretat d'alta resistència.
Achidatex	Protecció de grau militar i civil contra atacs.
AFCON Holdings Group	Sistemes electromecànics.
AGENT	Optimització de la vídeo vigilància: càmeres, codificadors, sistemes de gestió de vídeo i programari d'automatització d'alarmes.
Aleppo Systems International	Sistemes i plataformes de seguretat i comunicació d'extrem a extrem.
Al-Sorag Grup Winbar	Solucions de seguretat i protecció perimetral d'edificis.
AMETOS	Solucions estratègiques de seguretat, anàlisi de riscos i formació tàctica.
Anteo	Solucions per a infraestructures crítiques.
ARPAL Defender	Protecció d'alumini i vidre com a tanques, especialitzats en protecció contra explosions.
Asero	Consultora global d'alt nivell especialitzada en els camps de la gestió de riscos HLS.
AMSTAF	Drons de terra per a vigilància.
VISION	Intelligència artificial per a la indústria de defensa.
B.Rimon Agencies LTD	Vehicles de comandament i remolcs de comunicacions mòbils per a agències de seguretat.
bdesign3D	Models 3D d'entorns crítics.
BeST (Be-Strategic Solutions)	Simuladors de crisis.
BAT (Beit Alfa Technologies LTD)	Armes no letals, vehicles de control de disturbis.
BIRD Aerosystems	Seguretat aèria, sistemes de protecció contra míssils, sensors i vigilància.
Bluebird Aero Systems	Sistemes aeris no tripulats.
BriefCam	Sistemes d'anàlisi de vídeo.
CAA	Millora de sistemes d'armes de foc i eines tàctiques.

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
Carmor	Vehicles per a aplicacions militars i de seguretat nacional.
CDN Tech	Il·luminació per a vehicles militars interns i externs.
BGI Grup	Entrades complexes que incorporen control d'accés biomètric, portes UVIS, bollards, barreres i torniquets.
Cellint	Anàlisi de big data de telèfons mòbils.
CommuniTake	Seguretat de dispositius, comunicacions xifrades.
Controp Precision Technologies	Sistemes electroòptics i de control de moviment per a aplicacions de vigilància.
Creomagic	Tecnologia CreoNet per a connexions segures per a cossos de seguretat.
Defensive Shield	Solucions estratègiques operatives i tàctiques per als mercats de seguretat.
DEFENSOFT	Desenvolupa programari i metodologies per a planificar sistemes de seguretat fronterera i perimetral a gran escala per a clients governamentals i industrials
DSIT	Sistema SHIELD de sonars de detecció de llarg abast
EM Improvement	Solucions de seguretat, projectes i entrenament.
Clear-Cut Ltd	Tecnologia de la informació dels sistemes de comandament i control, també per a la indústria aeroespacial.
Elbit Systems	Connectivitat en temps real per al control de fronteres.
EL-FAR	Solucions avançades de seguretat perimetral, 17 anys d'experiència provada en terreny.
Elmo	Drons, sistemes de càmeres, sistemes de visió nocturna i tecnologies biomètriques
ELSight	Desenvolupa tecnologies de transmissió de vídeo i dades que s'utilitzen actualment a la policia militar israeliana i a les agències HLS.
Eltel	Desenvolupament i implementació de solucions de suport a la presa de decisions (DSS) i serveis d'anàlisi predictives per a les Forces de Defensa d'Israel.
EMZA	Disseny i producció de Emza WiseEye, un sistema de protecció perimetral integrat per a exteriors.
ERM Advanced Telematics	Disseny, desenvolupament i fabricació de solucions innovadores de seguretat de vehicles.
ESC BAZ	Sistemes de vigilància electroòptica per a la defensa i la seguretat nacional, solucions d'imatges tèrmiques per a gestió de fronteres
Eurotech Communication Ltd	Portes d'enllaç xifrades i segures
eVigilo	Solucions multicanal de notificació massiva i alerta d'emergència, l'empresa apunta que han estat provades en el camp i en esdeveniments reals.
Fifth Dimension	Bases de dades de Intel·ligència Artificial per a la intel·ligència predictiva.
Foresight Prudence	Solucions de seguretat nacional, plataformes de gestió d'informació i intel·ligència de desenvolupament propi.
Front Line	Equips de protecció personal, promocionats com basats en experiència en combat.
FST Biometrics	Tecnologia d'identificació biomètrica.
GAMA OPERATIONS	Seguretat i automatització de la telefonia, únic proveïdor de les Forces de Defensa israelians, trucades telefòniques encriptades.
General Robotics	Plataformes robòtiques avançades per als mercats de Defensa i Seguretat Nacional
Geospotx Ltd	Sistema de cartografia visual Street 360.
GG Robotics	Manteniment per a màquines de raigs X, robots EOD, sistemes robòtics i altres productes, fabricant mundial d'equips d'escaneig i seguretat.
Gilat	Serveis per a les comunicacions de banda ampla per satèl·lit.
Gilat Telecom	Solucions mòbils per a satèl·lit, missatgeria per satèl·lit, comunicació segura.
Gita Technologies	Sistemes d'intercepció tàctica en temps real per a tecnologies de localització de cel·lulars i satèl·lits.
GM Afcon	Sistema de Detecció d'Intrusió Perimetral V-ALERT, basat en sensors electrònics per a tanques de seguretat.
G-NIUS	Empresa conjunta de IAI i Elbit Systems. Vehicles terrestres autònoms, provats en terreny. Empresa conjunta de IAI i Elbit Systems. Fabrica vehicles terrestres autònoms que promociona com provats en terreny.
Goren Kidon	Escanejos de seguretat.
Greenlight	Solucions aèries amb drons, sistemes anti-dron, vigilància marítima, ciberseguretat, recopilació d'informació, adquisició de dades, eines de vigilància i sensors, entrenament.
Guesher Group	Gestió d'amenaçes amb enfocament policial i militar.

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
HTS	Processament d'imatges que ofereixen dades de valor afegit sobre vehicles i càrregues per al control fronterer i l'accés a llocs crítics.
I.T.P. Novex	Dispositius de seguiment en temps real, mapes digitals, recopilació de dades, aprenentatge i patró de moviment.
IDentytech Solutions	Solucions completes de gestió d'identitat, ús, integrant de càmeres, sensors i algorismes, tecnologies biomètriques amb xips i targetes intel·ligents integrades.
IMCO Industries	Aplicacions militars i civils. Producció de vehicles aeris, míssils navals i terrestres, vehicles terrestres i drons autònoms, llançament de granades de fum, led de visió nocturna.
INKAS	Kits de blindatge i solucions tecnològiques avançades per a vehicles especials.
Intelicomm	Especialitzada en comunicacions de veu, vídeo i dades amb/sense infraestructura, dissenyada per a entorns difícils.
Intuview	Anàlisi de textos digitals, de missatges formals a les xarxes socials relacionats amb diversos àmbits, aplicacions que extreuen el significat implícit d'un text mitjançant el mapatge ontològic i la relació semàntica.
ISDS Brasil	Consultoria de seguretat internacional.
ISPRA	Fabricació i comercialització de dispositius no letals antidisturbis, equips antiterroristes i equips policials.
Israel Military Industries	L'empresa pertany íntegrament al govern israelià i proporciona solucions integrades de seguretat.
Israel Aerospace Industries	Sistemes de radars amb sensors integrats en xarxes d'informació segures, entrenament simulació i ciber-intel·ligència.
IsraTeam	Consultoria i avaluació de possibles amenaces, l'anàlisi d'estratègies. Equip format per oficials de reserva d'alt rang de la Defensa Civil israeliana.
Kanfit	Enginyeria aeroespacial, peces per a muntar estructures de cabina i portes del tren d'aterratge principal, carregadors de bengales i RTM, peces de míssils i bombes, antenes aèries i espacials.
KiloLambda	Solucions de control de la llum.
LDS Laser Detect Systems	Sistemes de detecció làser.
LeadSpotting	Plataforma d'intel·ligència de codi obert, escaneja les xarxes socials i altres fonts d'Internet, recopila publicacions, pàgines, imatges i vídeos i permet emetre alertes úniques basades en text i algorismes de reconeixement aplicats a les imatges i els vídeos.
Lior Textile Ind	Produeix quips de protecció personal, 40 anys de cooperació amb les Forces de Defensa d'Israel, armadures corporals tàctiques, roba CBRN, insercions balístiques, entre d'altres.
LiveU	Solucions portàtils per a la transmissió de vídeo en directe, es promociona com provat en terreny.
Lotan Group International	Assessorament sobre qüestions específiques o solucions integrals, incloses les reacionades amb la seguretat.
M.I.P. Security	Avaluacions de seguretat estratègiques, projectes de disseny i millora de la seguretat, així com entrenament per a personal.
Maavarim Group	Prestació de serveis integrals de seguretat nacional a tot el món.
Magal Security Systems	Barreres perimetrals, drons, càmeres, sensors, sistemes de lectura biomètrica.
Magen	Tecnologia d'intercepció i d'intel·ligència que proporciona accés a les dades més valuoses i privades de l'objectiu, emmagatzemades en els telèfons intel·ligents
Magllan Ltd	Consultoria i avaluació de seguretat i planificació, gestió de projectes, integració i formació. Els membres de l'equip de Magllan es defineixen com destacats experts en operacions militars especials, seguretat nacional, lluita contra el terrorisme i intel·ligència. Experiència adquirida en les Forces de Defensa d'Israel.
Magna BSP	Sistemes de detecció d'intrusos.
Magos	Experts en radars.
Marom Dolphin Ltd	Tèxtil tàctic per a l'àmbit militar i de seguretat.
Maigtex-Philcar	Empresa composta per antics oficials superiors de les FDI amb experiència en combat, solucions tecnològiques avançades per a vehicles.
MCTECH	Solucions úniques anti-drons, vehicles aeris no tripulats (UAV), inhibidors tàctics, inhibidors de presons i sistemes de guerra electrònica.
Megiddo	Material de protecció personal, vehicles blindats, protecció d'infraestructures, informàtica i cibernètica, serveis de seguretat i sistemes de vigilància, equips i robots.
Memtex	Diuen que produeixen el sistema de vídeo cel·lular tàctic més petit del món, optimitzat per a vigilància encoberta, ús corporal, observació tàctica, missions mòbils i de desplegament ràpid.
Meprolight	Experts en electroòptica que fabrica sistemes per a les Forces Armades d'infanteria.

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
MER Group	Solucions en comunicacions tàctiques i d'infraestructura, intel·ligència, cibernètica, Big Data, seguretat nacional.
Mifram Security	Torres de control, tanques tàctiques, mòduls de control, productes defensius.
Mistral Group	Aborden estratègies de seguretat per a la HLS, en els camps de Seguretat Nacional, plataformes tàctiques terrestres, enginyeria de combat per a soldats, sistemes de Navegació i sistemes d'omnivió.
MLM Protection	Creada el 2002 pel Sr. Sharon Botzer i el Sr. Ofer Bar, tots dos exoficials superiors de l'Agència de Seguretat d'Israel (el Shin Bet). És proveïdor de serveis de seguretat integrats i consultoria.
Mobilicom	Proveïdor global de solucions de comunicacions de missió crítica, desenvolupa i ofereix tecnologia i solucions de xarxa privada mòbil sense límits.
Monitel	Sistemes de sondeig de telecomunicacions i aplicacions basades en sondes.
M Prest	Programari de sistemes de comandament i control.
MS Tech	Sensors de detecció i diagnòstic.
Naim Tech	Solucions de seguiment GPS i sense fils.
Nemesysco	Tecnologia d'anàlisi de veu úniques per als mercats de seguretat, capaç de detectar les emocions i avaluació de la veracitat de les declaracions vocals.
Netcom Malam Team	Suport en maneig de situacions d'emergència, analitza totes les dades per a oferir automàticament informació i suggeriments i d'actuació als responsables de la presa de decisions.
Netline Communications Technologies	Desenvolupa, fabrica i ven contramesures electròniques. Realitza rastreig i seguiment i intercepció de telèfons mòbils i comunicacions d'emergència.
NIRTAL	Consultoria i serveis de Seguretat, entrenament de combat i equipament per a empreses governamentals i empreses del sector privat, incloent: Forces de seguretat i militars, antiterrorisme, guardes fronterers. Intel·ligència i protecció d'executius. NIRTAL compta amb personal d'elit militar, policial, d'intel·ligència, i apunten que compten amb experiència adquirida en situacions de combat reals.
Nowforce	Aplicacions de seguretat personal basades en el núvol, eines de resposta mòbil i comunicacions.
NVISOL	Necessitats tàctiques de sistemes de seguretat.
OCTOPUS	Programari de gestió de la seguretat amb una aplicació per a telèfons intel·ligents que permet a les organitzacions gestionar tots els seus requisits de seguretat cibernètica i logística des d'un sol lloc.
Opgal	Sistemes d'imatge tèrmica per infrarojos i solucions avançades de visió i vigilància
Optronics	Dissenya i fabrica dispositius de visió nocturna, equips de prova d'electroòptica i de producció.
Orad	Implementació de sistemes de protecció de fronteres, bases militars, agències de Defensa, ciutats, aeroports, ports marítims, terminals ferroviàries i centres penitenciaris, entre d'altres.
Ortech	Materials de protecció per a edificis, llocs i estructures privades, públiques i militars.
OSG	Sistemes de vidre per a automoció i arquitectura, així com per a enginyeria pesada ferroviària maquinària i blindatge transparent per als sectors militar i civil.
OUTLOCKS	Unitats de tancament per al control d'accessos.
Ozem	Venda de productes de defensa i HLS al Brasil, principalment a agències estatals de l'exèrcit i la policia.
Phantom Technologies	Sistemes d'interferència personalitzats per a les forces policials especials de les FDI, autoritats penitenciaris, unitats d'elit, protecció VIP, autoritats locals, etc. Blocadors de telèfons mòbils, interceptors de comunicacions, amplificadors de potència/antenes i equips de contra-vigilància.
Phoenicia Flat Glass Industries	Solucions de seguretat d'alta gamma per a vehicles blindats i edificis. Phoenicia és un proveïdor reconegut de vehicles de les forces de l'OTAN.
Phoenicia Shield	Finestres i façanes resistents al foc, a les explosions i a l'entrada forçada.
PICSIX	Equips de contra-intercepció dissenyats per a detectar, localitzar i sabotejar sistemes d'intercepció actius en les proximitats.
PIKO	Pistola d'esprai pebre PIKO (més ràpid i efectiu que els pots d'esprai de pebre)
Plasan	Vehicles tàctics blindats tripulats, que es caracteritzen per la seva maniobrabilitat, estan equipats amb tecnologies d'intel·ligència, vigilància, reconeixement, comandament i comunicació.
Pro4tech	Anàlisi en temps real de vídeo procedent d'exterior en condicions adverses, informació sobre l'estat de les càmeres.
Protrack	Programari i tecnologies de visió informatitzada i anàlisi de contingut de vídeo per als mercats militars i civils.
Qognify	Gestió de vídeo, anàlisi de dades que capturen, integren, correlacionen i analitzen dades de múltiples sistemes de seguretat i sistemes operatius.
RADA Electronic Industries	Sistemes electrònics de defensa especialitzada en el desenvolupament, producció i venda de sistemes electrònics avançats per a aplicacions aèries i terrestres.
RADWIN	Mobilitat sense fil i banda ampla en moviment, veu, vídeo i dades per a llarg abast

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
RAFAEL Advanced Defense Systems	Fabrica sistemes de defensa avançats per a les Forces de Defensa d'Israel, passant per sistemes navals, sistemes espacials i cibernètics.
Rb-Doors	Sistema de tancament multipern.
Rbttec	Desenvolupament del disseny i fabricació de tecnologies de detecció perimetral exterior.
Reporty	Plataforma mòbil basada en vídeo en temps real, que dóna suport a un sistema que permet informar per vídeo en directe i de manera immediata des del lloc.
Infrared-ID	Identificació per infrarojos per a dispositius de visió nocturna i tèrmics.
RT LTA Systems	Sistema tàctic compost per una estació de control mòbil, una plataforma equipada amb un conjunt de sensors.
SESP	Protecció de combois VIP i de combois militars, sistemes d'interferència antidistúrbis i anti-drons, gestió de multituds contra artefactes explosius improvisat, interferències portàtils tàctiques i vehiculars, interferències en presons, vehicles terrestres no tripulats.
SAN	Dissenya, fabrica, ven i presta serveis de maquinària, a més d'equips tècnics, amb materials lleugers. Proveïdor en aquest sector per a les Forces de Defensa d'Israel.
Sdema Grup	Gestió de projectes d'àmbits de HLS, entre els quals s'inclouen la protecció d'infraestructures crítiques, la ciberseguretat, l'aviació i el transport.
SECUBIT	Sistema de comptador de trets que permet registrar i emmagatzemar en temps real les dades dels trets, es defineix com una "caixa negra" per a les armes.
SEGURO Cyber Industries	Sistema telefònic encriptat i interfície que permet l'enregistrament de les crides entrants i sortints per als serveis d'intel·ligència.
SensoGuard	Aparells de seguretat enterrats i magnètics, proveïdor de les Forces de Defensa d'Israel.
Septier Communication Limited	Sistemes d'intercepció i anàlisi de comunicacions, infraestructura de localització cel·lular, aplicacions antifrau i productes de vigilància de xarxes
Seraphim Optronics	Sistemes electroòptics per a la vigilància encoberta en els mercats de defensa militar, paramilitars i civils. En fronteres serveix per a buits i ubicacions remotes.
SerVision	Vídeo-vigilància remota de qualsevol mena de lloc, fix o en moviment.
Shafraan	Sistemes de seguretat per les organitzacions, incloent-hi la física, de la informació i configuració dels sistemes de seguretat tècnica entre d'altres.
SHILAT Optronics	Electroòptica que ofereix diverses tecnologies pròpies per a aplicacions de defensa i Seguretat Nacional, com l'aeròstat d'observació micro tàctica, la càmera de visió nocturna i els làsers. Empresa propietat de Rafael Advanced Defense Systems.
Sightec	Visió per ordinador mitjançant drons per a la vigilància i la inspecció en temps real.
SILVER SHADOW	Fabricant d'armes de foc i proveïdor autoritzat del Ministeri de Defensa i la policia d'Israel. Un dels seus productes és el Corner Shot inventat per l'Amos Golan, un sistema d'armes tàctiques que apunten com «provat en "terreny"».
SPARTA	Operacions encobertes i obertes per als sectors governamentals, corporatius i privats. Consultoria i serveis d'avaluació de riscos. Empresa composta per antics executius i operadors de la policia israeliana, forces especials militars, unitats d'elit, espionatge i agències de seguretat.
STI	Solucions de seguretat per a les forces paramilitars i policials.
Sunshield Group	Protecció d'edificis, barreres físiques i avaluació i anàlisi de riscos
SuperCom	Biometria i targetes intel·ligents.
Shiryonit Hosem	Portes de seguretat, gestió i avaluació de riscos i tanques de seguretat
SURF	Vídeo-vigilància en temps real, anàlisi de vídeo, drons de vigilància
SDS (suspect detection systems)	Tecnologies de recerca i control automatitzat per a detectar "elements hostils" i "sospitosos" en encreuaments fronterers o llocs de control, producció de tecnologia biomètrica.
Synel	Desenvolupament i producció de sistemes de dades tecnologies biomètriques, d'empremtes dactilars i comunicació sense fil.
Synergy Global Project Management	Execució de sistemes de seguretat entre ells fronterers com a barreres físiques i control de dades biomètriques, entre d'altres.
Tactical Robotics	Filial propietat de Urban Aeronautics Ltd, ha desenvolupat la AirMule, un monomotor no tripulat per als llocs on els helicòpters no poden operar.
TANDU Technologies and Security Systems	Avaluació de riscos d'amenaces i vulnerabilitat, definició de necessitats i requisits operatius, enginyeria de sistemes de seguretat.
TAR Ideal Concepts	Empleats amb amplis antecedents militars i experiència en seguretat i intel·ligència. Subministra a les forces militars, policials i especials sistemes, tecnologies, equips i roba de protecció adaptats.
Tech360	Desenvolupament de sistemes electrònics.
Telemessage	Comunicacions

Empresa	Sistema, tecnologies i serveis que desenvolupa
Terrogeance	Intelligència antiterrorista.
Thermal Beacon	Produeix emissors tèrmics, òptics, lluminadors i capdavaners làser.
Top I vision	Sistemes tàctics de vigilància per a detectar, recopilar, processar i analitzar en temps real.
Troya	Visió nocturna i imatges tèrmiques.
TSG	Filial de Ness especialitzada en solucions de telecomunicacions de Defensa i Seguretat Nacional, així com en serveis de ciberseguretat.
Vidisco	Sistemes portàtils d'inspecció per raigs X.
VIISIGHTS	Solucions d'anàlisi de vídeo, per a ciutats, empreses, infraestructures, entre d'altres.
Viki-Sense	Tecnologies biomètriques i de reconeixement. Creada el 2012 per veterans de les forces de seguretat israelianes.
VisionMap	Imatges aèries per a aplicacions de defensa HLS.
Wave Guard Technologies	Detecció i seguiment basats en el mòbil. Permet a les autoritats supervisar la ubicació en temps real i l'historial, moviments i activitat de comunicació d'individus i grups, així com identificar patrons de comportament
Windward	Avaluació contínua dels «riscos» en aigües nacionals, assenyalant on i quan es requereix més atenció operativa.
X-TEST	Es tracta de la divisió de seguretat del Grup Tamar, dedicada a la supervisió, formació i planificació per a projectes de seguretat.
YTS	Disseny, enginyeria i integració de vehicles per a missions especials totalment adaptats als requisits tàctics i estratègics
ZAE	Producció de sistemes no tripulats i robòtica, planificació i consultoria de seguretat, avaluació i anàlisi de riscos i formació.
3DOR	Simulacions dinàmiques en 3D per a la recerca d'operacions

Font: Elaboració pròpia a partir de l'*Israel Export Institut* (2022)

4.3 INFLUÈNCIA I PARTICIPACIÓ DE LA HOMELAND SECURITY ISRAELIANA EN LA MILITARITZACIÓ DE LES FRONTERES MUNDIALS

El paper global de la indústria de construcció i tecnologia de fronteres israeliana és rellevant i, com ja s'ha comentat, és valorada com a tecnologia "provada en terreny" o "provada en combat", com també ocorre amb una altra mena d'armament. Els casos de cooperació en matèria de tecnologia de Defensa d'Israel amb altres països són nombrosos, i sovint inclou formació i assessorament. Això també succeeix en el cas de les fronteres, el paper de les quals en la construcció del concepte de Seguretat Nacional ha crescut en rellevància.

A continuació, s'analitzen alguns casos en els quals l'entramat de Homeland Security israelià o el mateix Govern ha influït quant a les polítiques i a la implementació de mesures frontereres en altres països. S'estima que els casos realment existents són majors als aquí representats, a causa de l'enorme conglomerat industrial de Homeland Security israelià i la dificultat de rastrejar el seu entramat i els seus acords amb altres filials d'altres països.

■ **Els Estats Units.** El gegant israelià Elbit Systems va construir al 2016 una tanca d'alta tecnologia, denominada "smart wall", equipada amb sensors i radars, a la frontera dels EUA per al Departament

de Homeland Security, al sud-est d'Arizona (Reed, 2016a). Com apunta Shapira (2013: 252), l'empresa assessora i col·labora en la construcció de murs a tot el món, també a la frontera entre els EUA i Mèxic. Per la seva part, Magal, una altra de les principals empreses israelianes i la principal en la denominada "seguretat perimetral", està també implicada en el manteniment dels trossos de mur construïts pels EUA a la frontera amb Mèxic. Al 2019 l'empresa va guanyar un contracte de més de 6 milions de dòlars per al manteniment dels sistemes de detecció perimetral implementats al llarg de 200 Km de la frontera (Cision PrNewswire, 2019). Amb l'elecció de Donald Trump com a president del país el 2016 i les seves promeses de construir, no un nou mur, sinó d'ampliar el ja existent, les accions de l'empresa van pujar (Reed, 2016b).

■ **Colòmbia.** Recentment, l'exèrcit de Colòmbia ha adquirit un sistema de control per a la seva frontera amb Veneçuela a la israeliana Elbit Systems, per valor de 30 milions de dòlars. L'acord, signat a la fi de 2021, inclou càmeres d'alta resolució, sensors tèrmics i drons, a més de llocs de comandament avançats, construcció de torres, sistemes de comandament i entrenament de personal (Infodefensa, 2021b).

■ **Índia.** Aquest país té diversos murs construïts a les seves fronteres. En el cas del que confina amb

Pakistan i la regió en disputa del Caixmir, s'empra tecnologia de vigilància i radars de tecnologia israeliana, incloent-hi la millora del tancat de les fronteres, sensors terrestres i càmeres tèrmiques portàtils. La col·laboració entre els dos països en matèria de Defensa és destacable des de fa dècades, però ha augmentat de manera significativa després dels atacs terroristes de Mumbai el 2008, i amb l'arribada al poder del president Modi, amb el que l'Índia ha arribat a ser una de les principals compradores de tecnologia israeliana (Sultaana, 2021). De fet, com afirma Sultaana (2021: 144-148), la tecnologia de vigilància fronterera israeliana ha estat clau en el conflicte entre l'Índia i el Pakistan a causa de l'ús de drons i sensors fronterers. A més, la policia desplegada a la frontera amb el Caixmir ha estat en gran part formada a l'Acadèmia de Policia d'Israel. D'altra banda, a la fi de 2021, l'Índia va rebre drons Heron desenvolupats per l'empresa Israel Aerospace Industry (IAI), que seran utilitzats a la frontera motiu de disputa entre la Xina i l'Índia, a la zona de Ladakh. Els drons Heron poden ser utilitzats per a atacar amb munició (EurAsian Times Desk, 2021).

■ **Grècia.** La col·laboració en matèria de tecnologia fronterera entre Grècia i Israel ha inclòs drons Heron fabricats per Israel Aerospace Industry, a través d'un acord signat el 2020 entre tots dos països. Aquests tipus de dron són utilitzats per Grècia especialment per a controlar les fronteres marítimes de la mar Egea (Kogan, 2021). Aquest mateix dron que és utilitzat per l'Índia en el control de la frontera amb la Xina i per l'Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes (Frontex) en el control del Mediterrani (Ahmed i Tondo, 2021), es fabrica en col·laboració amb l'empresa Airbus Defence and Space Airborne Solutions (ADAS), subsidiària d'Airbus Defence and Space (Airbus, 2020).

■ **Unió Europea i Frontex.** Els drons Heron i Hermes, tots dos utilitzats per Frontex per a la vigilància del

Mediterrani, van ser produïts amb fons concedits per l'agència europea a dues empreses israelianes: Israel Aerospace Industry i Elbit Systems, respectivament, per un cost de 100 milions d'euros. Tots dos drons han estat utilitzats a Gaza per l'exèrcit israelià (Ahmed i Tondo, 2021). El sistema que acompanya els drons permet enviar informació en temps real a les estacions de control de Frontex, que és compartida amb d'altres guardacostes, com ara els libis (Monroy, 2021).

■ **Xipre.** El 2021, Xipre, dividida en el nord i el sud per una tanca, ha comprat tecnologia israeliana d'Elbit Systems per a la vigilància en la zona amb retransmissió de la tanca 24 hores, en part per a controlar el flux de persones refugiades sirianes que estan arribant a l'illa (Al-Monitor, 2021; Ferreira, 2021).

■ **Kenya.** El 2015, Kenya va anunciar que projectava construir un mur a la seva frontera amb Somàlia, principalment per raons que tenien a veure amb el grup armat Al-Shabaab i les persones que tracten de travessar la frontera. El 2017, el primer ministre Benjamí Netanyahu va visitar Kenya amb la promesa d'aportar suport tècnic a aquesta frontera. L'empresa israeliana Magal ja era l'encarregada de la construcció de la tanca (Garvin, 2018; Zeveloff, 2016).

■ **Marroc.** El Marroc utilitza també el dron produït per Elbit Systems Hermes 900 en el control, vigilància i tret de munició, al mur que separa el Sàhara Occidental ocupat pel país (Helou, 2021).

■ **Corea del Sud.** Corea utilitza suport tecnològic israelià militar i de seguretat des de fa una dècada (Army Technology, 2011). Sobretot, en el que concerneix a drons, ja que opera els models de fabricació i disseny israelià Searcher II i Heron, utilitzats en diverses missions de vigilància, entre elles el control de la frontera terrestre i marítima amb Corea del Nord (Saballa, 2011).

5. CONCLUSIONS: INJUSTÍCIA PROVADA I REPRODUÏDA

Israel ha produït, reproduït i sofert durant dècades conflictivitat armada que avui argumenta com a experiència amb valor afegit comercial. També ha construït una marca, sobretot en tot allò relacionat amb la Homeland Security, aquest sector a cavall entre la seguretat interior tradicionalment associada a la policia i la que actua del·là de les seves fronteres amb les forces militars. A Israel, aquests cossos i altres cossos de Defensa i Seguretat es confonen.

Vendre a Israel components armamentístics està malament, donat que són ben conegudes les pràctiques de l'exèrcit amb les armes. Israel no respecta el dret internacional, ni el Dret Internacional Humanitari, ni la Declaració Universal dels Drets Humans. Les declaracions d'institucions internacionals de tota mena són tan nombroses en aquest sentit que entenem superflu detallar aquí el que són fets provats. Però comprar a Israel material militar també està malament, perquè abarateix l'ocupació de territoris i la torna viable. Adquirir aquests productes argumentant el valor afegit israelià d'estar provats "en combat" o "en terreny" incentiva aquestes pràctiques i subordina qualsevol objecció. Fer negocis amb empreses militars i de seguretat israelianes contribueix a tot l'anterior, en facilitar el seu accés als mercats internacionals, ressaltar el valor afegit de la seva experiència violenta contra la població palestina, importar i promocionar el model securitari israelià i condicionar el propi èxit al d'un

model fortament qüestionat per les seves pràctiques en els Territoris Ocupats de Palestina i en altres llocs. Fer tot això, digui el que digui el liberalisme econòmic, els mercats o les relacions internacionals, està malament.

A Espanya, com també succeeix amb altres països de la Unió Europea, es coneix el detall de les estadístiques i el material que s'exporta a Israel. Aquestes transferències s'han caracteritzat per ser significatives quant a la seva falta d'adequació a les legislacions espanyola i europea. No diem aquí que són il·legals perquè no és aquesta la conclusió a la qual hagi arribat un tribunal espanyol –les exportacions s'emparen en la Llei de Secrets Oficials per a negar la informació que permetria una condemna–. Però sí que direm que són totalment contràries a l'esperit i la lògica de dotar-se d'una llei de comerç d'armes, vigent a Espanya i a Europa, fins i tot mancada de les garanties de protecció dels tribunals. És rellevant i significatiu que aquestes exportacions es produeixin amb total impunitat i amb absència de rendició de comptes. A més, les denegacions de llicències d'exportacions a Israel han estat anecdòtiques a Espanya, i també ho són en altres països europeus. Amb tot, no són les exportacions espanyoles d'armes a Israel el component més preocupant de les relacions militars i armamentístiques entre els països. Israel no necessita les armes espanyoles. Necessita més la seva col·laboració, complicitat i sinergies en el que concerneix a exportar tant els seus productes com els seus serveis *made in Israel*, per a globalitzar un model que ha provat ser

nociu per a les persones. Un model que, a Israel, es basa en l'apartheid.

No es coneix el detall oficial de les estadístiques i el material importat per Espanya des d'Israel, per al qual no existeix una legislació específica com succeeix amb les exportacions. Una cosa similar passa en molts altres països, on l'explicació en relació amb allò que compren a Israel depèn del que informen els mitjans de comunicació o el que publiciten les revistes militars, però no d'un report oficial subjecte a rendició de comptes. En el cas d'Israel i Espanya, com en aquell país és molt més la norma que l'excepció, se sap que aquestes importacions són d'un volum molt superior a les exportacions. Aquestes transferències també susciten controvèrsia quant a que abarateixen l'alt cost de l'ocupació israeliana en diferents territoris. Aquestes compres es produeixen, a més, en un context que defensa el valor afegit dels productes israelians per la seva experimentació en situacions de "combat", sobretot a la Franja de Gaza.

Les relacions empresarials entre Espanya i Israel inclouen almenys quatre lògiques: l'establiment de filials d'empreses israelianes a Espanya (no es coneixen exemples al revés) que permetin l'accés a contractes en clau nacional; la col·laboració per a guanyar concursos per a subministrar productes acabats als exèrcits espanyols; la cooperació estratègica a llarg termini a través de subproductes o components

d'equips; i el concert per a l'accés a mercats internacionals. L'objectiu central d'aquestes relacions industrials és l'accés al mercat espanyol o a tercers mercats, destacant Llatinoamèrica i el món àrab, on les connexions d'algunes empreses espanyoles són de valor afegit. Israel també es beneficia de la participació en programes industrials relacionats amb l'OTAN i la UE, i les empreses espanyoles aconsegueixen promocionar-se a través d'una *marca Israel* consolidada per la seva experiència armamentística i securitària, sobretot a la Franja de Gaza.

Finalment, el model securitari israelià per antonomàsia és, probablement, el relacionat amb el control de fronteres i persones. Totes les fronteres d'Israel tenen murs, i bona part dels murs que s'aixequen en el món els construeixen les mateixes persones i empreses israelianes. Israel no sap traçar murs, se surt de la ratlla com un pàrvul, i així ho han dictaminat institucions arreu del planeta. Així i tot, és el seu model el que s'exporta i promou. La construcció de murs té greus afectacions per al desenvolupament de la vida. En el cas de Palestina, separen famílies, comunitats i terrenys de cultiu; limiten l'accés a hospitals i a altres serveis; i restringeixen la mobilitat de les persones treballadores i a les empreses i comerços. Els murs d'Israel han estat exemple de com la seva construcció produeix violència indiscriminada i no haurien de servir de referent a cap país, sinó ser condemnats amb contundència.

BIBLIOGRAFIA

[Les consultes no especificades es van realitzar entre març i juny de 2022]

- Ahmed, Khaamil i Lorenzo Tondo (2021): "Fortress Europe: the millions spent on military-grade tech to deter refugees", *The Guardian*, 6 de desembre, <https://www.theguardian.com/global-development/2021/dec/06/fortress-europe-the-millions-spent-on-military-grade-tech-to-deter-refugees>
- Airbus (2020): "European Border and Coast Guard Agency (Frontex) selects Airbus and its partner IAI for Maritime Aerial Surveillance with Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS)", 20 d'octubre, <https://www.airbus.com/en/newsroom/press-releases/2020-10-european-border-and-coast-guard-agency-frontex-selects-airbus-and>
- Al-Monitor (2021): "Israel to export border surveillance technology to Cyprus", 8 de novembre, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/11/israel-export-border-surveillance-technology-cyprus>
- Alpha Unmanned Systems (2017): "Ready to fly! Delivery of new Alpha 800 UAVs to Israel!", 8 de setembre, <https://alphaunmannedsystems.com/2017/09/08/ready-fly-delivery-new-alpha-800-israel/?lang=es>
- Alpha Unmanned Systems (2015): "Alpha Unmanned Systems, SL Takes Off in Israel", 23 de juny, <https://alphaunmannedsystems.com/2015/06/23/alpha-unmanned-systems-sl-takes-off-in-israel/?lang=es>
- Amnistía Internacional (2004): "El muro vulnera el derecho internacional", 19 de febrer, <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/noticias/noticia/articulo/el-muro-vulnera-el-derecho-internacional/> [Consulta: 12 de setembre de 2020].
- A.R.E. (2022): "La Guardia Civil aumenta a 9.000 la compra de pistolas Ramón de origen israelí", *El Confidencial Digital*, 11 de juliol, <https://www.elconfidencialdigital.com/articulo/seguridad/guardia-civil-aumenta-9000-compra-pistolas-ramon-origen-israeli/20220708111829423904.html>
- Arieli, Tamar (2016): "Borders, conflict and security", *International Journal of Conflict Management*, 27, 4, pp. 487-504.
- Armas.es (2008): "RABINTEX suministra 488 chalecos antibalas a los Mossos", 11 de desembre, <http://www.arms.es/foros/noticias-y-eventos/rabintex-suministra-488-chalecosantibalas-a-los-mossos-t591970.html#p591970>
- Armas.es (2009): "RABINTEX suministra cascos y pantallas antibalas a la Guardia Civil", 21 de desembre, <https://www.arms.es/policial/rabintex-suministra-cascos-y-pantallas-antibalas-a-la-guardia-civil>
- Armas.es (2010): "La Guardia Civil se protege con la compra de 12.324 chalecos antibala RABINTEX", 15 d'octubre, <http://www.arms.es/noticias/30997-la-guardiacivil-se-protege-con-la-compra-de-12324-chalecos-antibala-rabintex.html>
- Army Technology (2011): "South Korea to Cooperate with Israel for Border Protection Expertise", 19 de gener, https://www.army-technology.com/contractors/publications/strategic-defence-intelligence__trashed/pressreleases/press10-30/
- Avdan, Nazli y Christopher Gelpi (2017): "Do good fences make good neighbors? Border barriers and the transnational flow of terrorist violence", *International Studies Quarterly*, 61(1), pp. 14-27.
- Barcenilla, Luis Miguel (2021a): "Gobierno Vasco, Ertzaintza y Ayuntamiento de Bilbao contratan a la empresa de un exagente de la inteligencia israelí", *El Salto*, 11 de setembre, <https://www.elsaltodiario.com/armamento-policial/gobierno-vasco-ertzaintza-bilbao-contratan-exagente-israeli-mossad>

- Barcenilla, Luis Miguel (2021b): "El Gobierno Vasco compra portagranadas a la empresa del exagente del Mossad israelí y refuerza la seguridad público-privada", *El Salto*, 15 de diciembre, <https://www.elsaltodiario.com/armamento-policial/gobierno-vasco-compra-portagranadas-exagente-mossad-israeli-seguridad-publica>
- BBC (2016): "Spain questions Israel over helicopter drone gift to Russia", 25 de noviembre, <https://www.bbc.com/news/world-europe-38106686>
- Ben David, Alon (2013): "Israel Among Leading Arms Exporters In 2012", *Aviation Week & Space Technology*, 5 d'agost, <https://aviationweek.com/defense-space/israel-among-leading-arms-exporters-2012>.
- Bromley, Mark (2008): *The Impact on Domestic Policy of the EU Code of Conduct on Arms Exports: The Czech Republic, the Netherlands and Spain*, SIPRI Policy Paper núm. 21, Estocolmo, SIPRI.
- Camps-Febrer, Blanca (coord.); Baquero, Lucrecia; Cama, Mercè; Daza, Felip; García, Aritz i Elena Hosta (2017): *Derechos Humanos al Margen: las relaciones económicas Cataluña-Israel*, http://www.odhe.cat/wp-content/uploads/Informe_ODHE_ESP_VD.pdf
- Carrasco, Benjamín (2019a): "El Ejército y Santa Bárbara presentan Castor, el vehículo de zapadores español", *Infodefensa*, 30 de maig, <https://www.infodefensa.com/texto-diario/mostrar/3128052/ejercito-santa-barbara-presentan-castor-vehiculo-zapadores-espanol>
- Carrasco, Benjamín (2019b): "Navantia trabaja en una versión autónoma de su vehículo para unidades de inteligencia", *Infodefensa*, 3 d'octubre, <https://www.infodefensa.com/es/2019/10/03/noticia-navantia-trabaja-vehiculo-inteligencia-autonoma.html>
- Carrasco, Benjamín (2022): "La Guardia Civil adquiere el fusil de asalto MZ-4P de la israelí Emtan", *Infodefensa*, 23 de febrer, <https://www.infodefensa.com/texto-diario/mostrar/3456842/-guardia-civil-adquiere-fusiles-asalto-mz4p-israeli-emptan>
- Cision PrNewswire (2019): "Magal Awarded a \$5.5 Contract for Its Advanced Perimeter Intrusion Technologies for Detecting Border Infiltration", 18 de juny, <https://www.prnewswire.com/news-releases/magal-awarded-a-5-5-contract-for-its-advanced-perimeter-intrusion-technologies-for-detecting-border-infiltration-300870238.html> [Consulta: 5 de gener de 2022].
- Contratación del Estado (2019): "Pliego de prescripciones técnicas de suministro en la etapa de adquisición. Adquisición de disparos HEAT-TP-T de 120mm para Leopard", ref. 0/80/SIAM/050-19-A1, 10 d'abril, <https://contrataciondelestado.es/wps/wcm/connect/a1e21bf6-b955-450a-8b03-f2154b28497e/DOC20190614124109025+PPT.pdf?MOD=AJPERES>
- Contratación del Sector Público (2015): Expediente P-15-012, 19 de juny, BOE núm. 146, <https://www.boe.es/boe/dias/2015/06/19/pdfs/BOE-B-2015-19743.pdf>
- Contratación del Sector Público (2018): Expediente M-18-017, 10 d'octubre, https://contrataciondelestado.es/wps/wcm/connect/3f7b142c-9ed9-4970-954f-3d28a3680ca9/DOC_CAN_ADJ2018-410854.pdf?MOD=AJPERES
- Contratación del Sector Público (2021): Expediente M-21-002, 17 d'agost, https://contrataciondelestado.es/wps/wcm/connect/7a4bda8a-3d6d-45f9-b619-7141f1793c23/DOC_CAN_ADJ2021-189835.pdf?MOD=AJPERES
- Elbit Systems (2022): "Advanced Border Security Solution", <https://elbitsystems.com/media/Advanced-Border-Security-Solution-1.pdf>

- EurAsian Times Desk (2021): "Keeping An Eye On Chinese PLA, India Deploys 'Advanced' Israeli-Origin Heron TP Drones Near Disputed Border", *The Eurasian Times*, 1 de desembre, <https://eurasianimes.com/india-deploys-advanced-israeli-origin-heron-tp-drones-near-china/>
- F. del Corral, José Luis (2008a): "Nuestra prioridad es crear tecnología propia en Castilla y León. Entrevista con Rami Yaar, vicepresidente de Aeronautics Defense Systems", *El Mundo*, 29 de juny.
- F. del Corral, José Luis (2008b): "Aeronautics compra suelo en Boecillo para un centro vanguardista en sistemas de seguridad", *El Mundo*, 29 de juny.
- Feldman, Yotam (2013): *The Lab*, documental, <https://www.gumfilms.com/projects/lab>
- Fernández, Antonio (2016): "El director de la OAC pasa al ataque y pone el foco en la unidad de espionaje de los Mossos", *El Confidencial*, 24 de juny, https://www.elconfidencial.com/elecciones-generales/2016-06-24/oac-grabaciones-espionaje-cintas-interior-fernandez-diaz_1222177/
- Fernández, Juan José (2022): "Espiar a Pere Aragonès con Pegasus costó 43.000 euros", *El Periódico*, 21 de maig.
- Ferreira, Victor (2021): "Israel's own Elbit Systems will develop and produce a surveillance system for Cyprus", 26 de novembre, https://finabel.org/israels-own-elbit-systems-will-develop-and-produce-a-surveillance-system-for-cyprus/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=israels-own-elbit-systems-will-develop-and-produce-a-surveillance-system-for-cyprus
- Fuste, Jose I. (2010): "Containing Bordered 'Others' in La Frontera and Gaza: Comparative Lessons on Racializing Discourses and State Violence", *American Quarterly*, 62(4), pp. 811–819.
- Garvin, Marc (2018): "Combating Terrorism on the Somalian Border: The Improbable Kenyan Dream?", *Global Challenges*, núm. 4, octubre, <https://globalchallenges.ch/issue/4/combating-terrorism-on-the-somalian-border-the-improbable-kenyan-dream/>
- Gil, Joaquín (2022): "¿Qué sabe el creador de Pegasus sobre el espionaje a Sánchez y Robles?", *Elpais.com*, 4 de maig, <https://elpais.com/espana/2022-05-04/que-sabe-el-creador-de-pegasus-sobre-el-espionaje-a-sanchez-y-robles.html>
- Govern d'Israel (2007): "Israel's Defence Export contracts break an all time record, reaching over \$4.4 billion in 2006", nota de premsa, 9 de gener, disponible a: <http://www.mod.gov.il/pages/dover/doverEnglish.asp?systype=3> [Consulta: 14 de novembre de 2009].
- González, Miguel (2016): "Exteriores se queja a Israel por regalar un dron español a Rusia", *El País*, 26 de novembre, https://elpais.com/politica/2016/11/24/actualidad/1480014468_149434.html
- González, Miguel (2020a): "El Gobierno vetó la venta de grilletes a la policía de Israel y suspendió los contratos de armas con Maduro", *El País*, 10 de juny.
- González, Miguel (2020b): "Los servicios secretos españoles tienen el programa que espía a Torrent", *El País*, 16 de juliol.
- González, Miguel; Hermida, Xosé i Javier Casqueiro (2022): "La directora del CNI confirma el espionaje legal y autorizado a 18 independentistas, incluido Pere Aragonès", *El País*, 5 de maig.
- Helou, Agnes (2021): "Morocco and Israel to sign kamikaze drone deal", *Defense News*, 1 d'octubre, <https://www.defensenews.com/unmanned/2021/10/01/morocco-and-israel-to-sign-kamikaze-drone-deal/>
- Human Rights Watch (2009): *Precisely Wrong. Gaza Civilians Killed by Israeli Drone-Launched Missiles*, 30 de juny, <https://www.hrw.org/report/2009/06/30/precisely-wrong/gaza-civilians-killed-israeli-drone-launched-missiles>

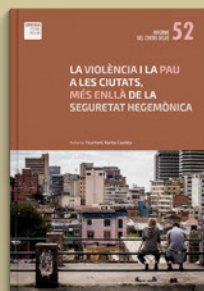
- ISDEF (2019): "Exhibitors List 2019", <https://www.tlv2019.isdefexpo.com/exhibitors-list-2019/>
- Israel Financial Inside (2019): "Aeronautics is sold to Rafael and businessman Avihai Stolero for NIS 850 million", 13 de gener, <https://www.ifi.today/financial/306-Aeronautics-is-sold-to-Rafael-and-businessman-Avihai-Stolero-for-NIS-850-million.html>
- Infodefensa (2011a): "PAP Tecnos Innovación suministrará a Defensa estaciones de armas para los RG-31", 23 de setembre, disponible a: <http://www.infodefensa.com/?noticia=pap-tecnosinnovacion-suministrara-a-defensaestaciones-de-armas-para-los-rg-31> [Consulta: 24 de juliol de 2013].
- Infodefensa (2018a): "IAI moderniza los dos RPAS Searcher del Ejército español", 21 de juliol, <https://www.infodefensa.com/es/2018/07/21/noticia-division-malat-moderniza-searcher-ejercito.html>
- Infodefensa (2018b): "España sacará a concurso su nuevo mortero embarcado en 2020", 14 de novembre, <https://www.infodefensa.com/es/2018/11/14/noticia-espana-sacara-concurso-nuevo-mortero-embarcado.html>
- Infodefensa (2018c): "El Gobierno aprueba 1.771 millones de euros más para el submarino S-80", 27 de juliol, <https://www.infodefensa.com/es/2018/07/27/noticia-gobierno-aprueba-elevar-techo-gasto.html>
- Infodefensa (2019a): "Tecnobit efectuará el mantenimiento de los pods del F-18 español", 8 de gener, <https://www.infodefensa.com/es/2019/01/08/noticia-tecnobit-efectuara-mantenimiento.html>
- Infodefensa (2019b): "La Brigada de la Legión también puso a prueba una versión beta de la mula de carga robótica de la israelí IAI que permite el transporte de material que normalmente portan los soldados", 10 de juny, <https://www.infodefensa.com/es/2019/06/10/noticia-escribano-mostrara-themis-guardian-legion.html>
- Infodefensa (2019c): "EL RPAS Orbiter del Ejército de Tierra vuela por primera vez en Irak", 26 de juny, <https://www.infodefensa.com/es/2019/06/26/noticia-ejercito-tierra-realiza-primer-vuelo-orbiter.html>
- Infodefensa (2019d): "El Ejército adquiere disparos del carro de combate Leopard a la israelí IMI", 10 de juny, <https://www.infodefensa.com/es/2019/06/10/noticia-ejercito-adquiere-disparos-carro-combate-leopardo-israeli.html>
- Infodefensa (2019e): "El Ejército invierte 2,8 millones en la adquisición de munición de Leopard", 24 de juny, <https://www.infodefensa.com/es/2019/06/24/noticia-ejercito-invierte-millones-adquisicion-municion-leopardo.html>
- Infodefensa (2019f): "La israelí Netline proveerá de inhibidores de frecuencia a Defensa", 1 de abril, <https://www.infodefensa.com/es/2019/04/01/noticia-defensa-adjudica-israeli-netline-contrato-inhibidores-frecuencia.html>
- Infodefensa (2019g): "Netline iniciará en diciembre el suministro de inhibidores para vehículos a España", 8 d'agost, <https://www.infodefensa.com/es/2019/08/08/noticia-netline-iniciara-diciembre-suministro-inhibidores-vehiculos-espana.html>
- Infodefensa (2019h): "Castor, Tizona, Cerberus o Alakran, los nombres propios de la feria", 7 de juny, <https://www.infodefensa.com/es/2019/06/07/noticia-grandes-novedades-feria.html>
- Infodefensa (2019i): "Escribano y Rafael suministrarán torres remotas a la Armada española", 11 d'abril, <https://www.infodefensa.com/es/2019/04/11/noticia-escribano-rafael-suministraran-torres-remotas-armada-espanola.html>
- Infodefensa (2020a): "El Ejército del Aire encarga a Tecnobit el mantenimiento de los pods del F-18", 1 d'abril, <https://www.infodefensa.com/es/2020/04/01/noticia-ejercito-encarga-tecnobit-mantenimiento.html>

- Infodefensa (2020c): "Tecnobit entrega 180 sistemas optrónicos a varios países por 15,6 millones", 22 de maig, <https://www.infodefensa.com/es/2020/05/22/noticia-tecnobit-entrega-sistemas-optronicos-varios-paises-millones.html>
- Infodefensa (2020d): "Univisión presenta al Ejército español su munición loitering Her", 20 de gener, <https://www.infodefensa.com/es/2020/01/20/noticia-uvision-presenta-ejercito-espanol-municion-loitering.html>
- Infodefensa (2020e): "Navantia fabricaría 20 torres de Elbit para el programa 8x8 de Croacia", 7 de maig, <https://www.infodefensa.com/es/2020/05/07/noticia-navantia-elbit-acuerdan-fabricar-espana-torres-programa-croata.html>
- Infodefensa (2021a): "La Guardia Civil adquiere la pistola Ramon de la israelí Emtan", 4 d'agost, <https://www.infodefensa.com/texto-diario/mostrar/3111056/guardia-civil-adquiere-pistola-ramon-israeli-emptan>
- Infodefensa (2021b): "Colombia compra a Elbit un nuevo sistema de vigilancia fronteriza por 30 millones de dólares", 23 de desembre, <https://www.infodefensa.com/texto-diario/mostrar/3350657/colombia-contrata-elbit-nuevo-sistema-vigilancia-fronteriza-30-millones>
- Israel Export Institut (2022): "Homeland Security and Aerospace", <https://www.export.gov.il/en/HLS>
- Kirchgaessner, Stephanie; Lewis, Paul; Pegg, David; Cutler, Sam; Lakhani, Nina i Michael Safi (2021): "Revealed: leak uncovers global abuse of cyber-surveillance weapon", *The Guardian*, 18 de juliol, <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/18/revealed-leak-uncovers-global-abuse-of-cyber-surveillance-weapon-nso-group-pegasus>
- Kogan, Eugene (2021): "Israeli-Greek Naval, Air Force and Defence Industry Cooperation", Austria Institut für Europa- und Sicherheitspolitik, Fokus núm. 10/2021, <https://www.aies.at/download/2021/AIES-Fokus-2021-10.pdf>
- Magal (s.f.): "References", *Magal S3*, <https://perimeter.co.rs/wp-content/uploads/2019/08/Referenc-lista-kompanije-Magal.pdf>
- Magal (2021): "Magal se incorpora al grupo Rafael Advanced Defense Systems", *Magal*, 10 de febrer, <https://www.ms3.es/es/rafael-adquiere-magal-a-traves-de-su-subsidiaria-aeronautics/>
- Magal (2022): "Borders", <https://magalsecurity.com/markets/borders> [Consulta: 5 de gener de 2022].
- Market Research Future (2021): "Global Homeland Security Market", febrer, <https://www.marketresearchfuture.com/reports/homeland-security-market-7602>
- Ministerio de Defensa de España (2017): *La industria de Defensa en España. Informe 2017*, <https://publicaciones.defensa.gob.es/la-industria-de-defensa-en-espana-informe-2017-libros-pdf.html>
- Ministerio de Seguridad Pública (2012): "Israeli technology – defending the home front", 1 de novembre, https://www.gov.il/en/departments/publications/reports/hls_technology
- Mirkin, Joaquín (2009): "Itamar Graff, consejero-jefe de la Delegación de Defensa israelí en España: 'Las industrias israelíes mantienen excelentes relaciones de colaboración con las industrias españolas' ", en *Infodefensa.com*: Industria de Defensa israelí, un paso por delante, edición especial, 20 de gener, http://www.infodefensa.com/lamerica/edicion_especial/edicion.asp?cod=22&edi=3 [Consulta: 15 de març de 2009].
- Monroy, Matthias (2021): "First test in Malta: Frontex drones approaching", 3 de maig, <https://digit.site36.net/2021/05/03/first-test-in-malta-frontex-drones-approaching/>

- Naciones Unidas (2009): "Declaración del Presidente de la Asamblea General de las Naciones Unidas en la 32ª sesión plenaria del décimo período extraordinario de sesiones de emergencia sobre las medidas ilegales israelíes en la Jerusalén Oriental ocupada y el resto del Territorio Palestino Ocupado", 15 de gener, <https://www.un.org/es/ga/president/63/statements/palestine15jan09.shtml> [Consulta: 3 d'octubre de 2020].
- Naciones Unidas (2014): "La ONU destaca los graves efectos del muro de separación para los palestinos", 9 de juliol, <https://news.un.org/es/story/2014/07/1306131> [Consulta: 30 de setembre de 2020].
- Navarro, José María (2006): "La industria de Defensa de Israel", *Defensa, Revista Internacional de Ejércitos, Armamento y Tecnología*, núm. 337, maig, p. 4.
- Navarro, José María (2019): "La DGAM organiza una cumbre con empresas de defensa israelíes. Oriente Medio en el punto de mira", *defensa.com*, 19 de març, <https://www.defensa.com/espana/dgam-organiza-cumbre-empresas-defensa-israelies-oriente-medio>
- NSO Group (2021): "Response from NSO and governments", *The Guardian*, 20 de juliol de 2021, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/response-from-nso-and-governments>
- Ilani, Ofri (2013): "Interview with Israeli filmmaker Yotam Feldman: 'Wars on Gaza have become part of Israel's system of governance'" 26 de maig, <http://www.australiansforpalestine.net/80906> [Consulta: 18 d'octubre de 2013].
- Pallister-Wilkins, Polly (2016): "How walls do work: Security barriers as devices of interruption and data capture", *Security Dialogue*, 47, 2, pp. 151–164.
- Pozo Marín, Alejandro (2014): "¿Necesita Israel armas españolas?", blogs d'*El País*, 25 de setembre, <https://blogs.elpais.com/paz-en-construccion/2014/09/necesita-israel-armas-espaa%C3%B1olas.html>
- Pozo Marín, Alejandro (Dir.); Simarro, Camino i Oriol Sabaté (2014): *Defensa, Seguridad y Ocupación como Negocio. Relaciones Militares, Armamentísticas y de Seguridad entre España e Israel*.
- Pozo Marín, Alejandro (2009): *España-Israel. Relaciones en materia militar, armamentista y de seguridad. Balance y tendencias*, Barcelona, Centre Delàs-Nova, <http://noviolencia.nova.cat/sites/default/files/descarregables/esp-isr-cast.pdf>
- Reed, John (2016a): "Israel: Walled in", *Financial Times*, <https://www.ft.com/content/ccf4b532-3935-11e6-9a05-82a9b15a8ee7>
- Reed, John (2016b): "Israel's Magal sees Mexican wall as no barrier to business", *Financial Times*, <https://www.ft.com/content/12b46246-abf2-11e6-9cb3-bb8207902122>
- Regan, Emily (2016): "Constructing a 'Wall': Discursive Fields, Social Movements, and the Politics of the [Wall/Barrier/Fence]", *Journal of Borderlands Studies*, 31, 3, pp. 305–318.
- Ruiz Benedicto, Ainhoa; Akkerman, Mark i Pere Brunet (2020): *Mundo amurallado, hacia el apartheid global*, Centre Delàs, http://centredelas.org/wp-content/uploads/2020/11/informe46_MundoAmurallado_CentreDelas_TNI_StopWapenhandel_StopTheWall_CAST_DEF.pdf
- Saballa, Joe (2021): "S. Korea to Invest \$479M in Indigenous Surveillance Drones", *The Defense Post*, 28 de desembre, <https://www.thedefensepost.com/2021/12/28/south-korea-surveillance-drones/>
- Saddiki, Said (2017): *World of Walls: The Structure, Roles and Effectiveness of Separation Barriers*. Cambridge. Open Book Publishers.

- Scott-Railton, John; Campo, Elies; Marczak, Bill; Razzak, Bahr Abdul; Anstis, Siena; Böcü, Gözde; Solimano, Salvatore i Ron Deibert (2022): "CatalanGate. Extensive Mercenary Spyware Operation against Catalans Using Pegasus and Candiru", The Citizen Lab – Universidad de Toronto, 18 de abril, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/#finding-catalans-targeted-with-pegasus>
- Shamir, Ronen (2005): "Without Borders? Notes on Globalization as a Mobility Regime", *American Sociological Association*, 23, 2, pp: 197–217.
- Secretaría de Estado de Comercio, Ministerio de Industria, Comercio y Turismo, *Estadísticas Españolas de Exportación de Material de Defensa, de Otro Material y de Productos y Tecnologías de Doble Uso*, varis anys.
- Sultaana, Saddaf (2021): "India-Israel Defence Cooperation: Security Implications for Pakistan", *Journal of Security & Strategic Analyses*, 1 (VII), pp. 134-160.
- Tarnopolsky, Noga (2018): "Condemned for Gaza shootings, Israel says it is only defending its border from 'parade of terror' ", *Los Angeles Times*, 8 de maig, <https://www.latimes.com/world/middleeast/la-fg-israel-border-shooting-20180508-story.html>
- The Israeli export & International Cooperation Institute (2012): "Israel inspired by innovation", novembre, http://www.export.gov.il/uploadfiles/11_2012/cyber%20security_pages.pdf [Consulta: 8 de gener de 2022].
- Valpolini, Paolo (2021): "PAP Tecnos, the Spanish Arm of Rafael", *EDR*, 11 de novembre, <https://www.edrmagazine.eu/pap-tecnos-the-spanish-arm-of-rafael>
- Villarejo, Esteban (2019): "Empresas israelíes buscan alianzas con españolas para exportar conjuntamente", *blog ABC*, 15 de març, <https://abclogs.abc.es/terra-mar-aire/industria-de-defensa/empresas-israelies-buscan-alianzas-con-espanolas-para-exportar-conjuntamente.html>
- Zelaieta, Ahoztar (2022a): "Un contrato 'secreto' del Gobierno Vasco desata una batalla entre dos firmas conectadas al caso Pegasus", *El Salto*, 30 de maig, <https://www.elsaltodiario.com/espionaje/contrato-secreto-gobierno-vasco-batalla-firmas-israel-caso-pegasus>
- Zelaieta, Ahoztar (2022b): "El gigante del espionaje israelí detrás del sistema de monitorización telefónica de la Ertzaintza", *El Salto*, 21 de maig, <https://www.elsaltodiario.com/espionaje/gigante-israeli-espionaje-sistema-monitorizacion-telefonica-ertzaintza>
- Zeveloff, Naomi (2016): "Israeli Builders Behind Gaza Wall See Growth in Europe, Africa — and Trump", *Forward*, 3 d'agost, <https://forward.com/israel/346734/israeli-builders-behind-gaza-wall-see-growth-in-europe-africa-and-trump/>

INFORME CENTRE DELÀS

Si values les nostres recerques i vols ajudar-nos a mantenir el nostre rigor i independència, pots fer-te soci/a o fer un donatiu escanejant el codi QR o en aquest enllaç: <http://centredelas.org/fes-te-soci-a/>

CENTRE DELÀS
D'ESTUDIS
PER LA PAU

Amb el suport de:

Programa de Estratègies de resistència no violenta des d'una ciutadania crítica davant de les múltiples opressions i vulneracions de drets a Catalunya i a la zona MENA finançat per la cooperació catalana. El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva del Centre Delàs d'Estudis per la pau i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'ACCD.